

Afgørelser – Reg. nr.: 07892.00

Fredningen vedrører: Rammedige og omgivel

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

11-12-1998, 29-01-1999

Overfredningsnævnet

Fredningsnævnet

01-10-1996, 07-09-2001

Kendelser

Deklarationer

**Naturklagenævnets afgørelse
af 11. december 1998
om fredning af Rammedige og omgivelser ved Ramme
i Lemvig Kommune, Ringkøbing Amt
(sag nr. 97-111/650-0002)**

Fredningsnævnet for Ringkøbing Amt har den 1. oktober 1996 truffet afgørelse om fredning af oldtidsdiget Rammedige og omgivelser. Rammedige er beliggende ved Ramme i Lemvig Kommune.

Formålet med fredningen er at forbedre den eksisterende beskyttelse af oldtidsdiget og de omkringliggende gravhøje og derved bevare de betydelige landskabelige, natur- og kulturhistoriske værdier, der knytter sig til området. Fredningen har endvidere til formål at forbedre offentlighedens muligheder for at opleve Rammedige og omgivelser.

Fredningsnævnets afgørelse er forelagt Naturklagenævnet til efterprøvelse i medfør af naturbeskyttelseslovens § 42 og er tillige påklaget til Naturklagenævnet af 9 lodsejere i medfør af naturbeskyttelseslovens § 43. Dog har 2 af lodsejerne senere frafaldet anken og accepteret erstatningsfastsættelsen.

Fredningsområdet

Rammedige er resterne af en forsvarsvold fra oldtiden tværs over et ældgammelt vejforløb fra Viborg til Vesterhavet ved Trans. Diget, der oprindeligt var ca. 1800 meter langt, består idag af en vold og en grav og har en længde på ca. 410 meter. Volden er ca. 7 meter bred og ca. 1,2 meter høj, mens graven, som ligger på voldens østside, tilsvarende er 7 meter bred og 1,2 meter dyb. Når man står på diget kan man ane konturerne af diget mod nord og syd og derved opleve, at diget har været væsentligt længere end i dag.

Den bevarede del af Rammedige og de omliggende gravhøje er fredede ved tinglysning i 1879 og i 1937. Endvidere er højenes omgivelser fredede ved kendelse afsagt af Overfredningsnævnet i 1947, der indeholder forbud mod bebyggelse, beplantning og grusgravning.

Mille
12/11-0010

14

Akt. nr. 12

Området er beliggende i landzone og har i regionplanen for Ringkøbing Amt status af jordbrugsområde med særlige landskabelige værdier.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnets kendelse bestemmer, at arealerne indenfor den på det tilhørende kortbilag afgrænsede fredningsområde skal henligge uden dyrkning, gødskning og anvendelse af kemiske bekæmpelsesmidler, dog må arealerne afgræsses eller slås. Endvidere må der ikke opføres bebyggelse, opstilles campingvogne, telte, møller, master m.v. eller etableres beplantning, foretages ændringer i terrænet, etableres oplag eller lignende.

Det er ved fredningsnævnets kendelse bestemt, at samtlige arealer omfattet af fredningen skal overtages fuldstændigt af staten.

Der skal være offentlig adgang til det fredede område, dog med visse undtagelser, og fredningen åbner mulighed for, at Skov- og Naturstyrelsen kan restaurere anlægget og etablere information for publikum.

Efter fredningsnævnets kendelse skal alene en del af matr.nr. 23f indrages i fredningen, hvorfor det er bestemt, at ejeren har ret til færdsel med landbrugsmaskiner i området.

Ejerne af matr.nr. 17l, 17m, 17q, 18b og 23b, Ramme Hovedgård, Ramme og matr.nr. 31a, Den vestlige del, Dybe, har ret til i det fredede område at vedligeholde og forny dræn efter behov.

I forbindelse med fredningen af dele af matr.nr. 23a, Den vestlige Del, Dybe, afstås dele af denne ejendom til ejeren af matr.nr. 17s Den vestlige Del, Dybe, mod afståelse af del af denne ejendom til staten.

Ejeren af matr. nr. 29b Den vestlige Del, Dybe bevarer ret til fortsat at bebo stuehuset på ejendommen i indtil 10 år mod en månedlig leje på 1000 kr. samt indvendig vedligeholdelse.

Udtalelser for Naturklagenævnet

A. Ringkøbing Amt

Ringkøbing Amt har påklaget fredningskendelsen for så vidt angår den del, der omhandler den overpløjede nordlige del af diget, del af matr. nr. 18a

Ramme Hovedgård, Ramme (lb.nr. 1). Amtet har tidligere under sagens behandling påpeget, at amtet har kunnet anbefale en fredning under forudsætning af, at en eventuel afståelse efter fredning af de overpløjede dele af diget sker i fuld forståelse med lodsejerne. Amtet har derfor i skrivelse af 10. marts 1997 i en kommentar til de indkomne klager støttet lodsejeren Hans Peter Hjortkørs ønske om mulighed for kørsel over det overpløjede dige.

B. Landbrugets Rådgivningscenter

Landbrugets Rådgivningscenter har på vegne af lb.nr. 1, 3, 5, 6, 7, 8 og 9 påklaget fredningsnævnets kendelse.

- Ejeren af matr.nr. 17i, Ramme Hovedgård, Ramme, Peter Smidt Knudsen (lb.nr. 6), og ejeren af matr.nr. 31e, Den vestlige Del, Dybe, samt af matr.nr. 18b og 23b, Ramme Hovedgård, Ramme, Mona Bjerregaard Karlsen (lb.nr. 8) accepterer, at ejendommene afstås og frafalder den oprindelige anke.
- Ejeren af matr.nr. 18a Ramme Hovedgård, Ramme, Hans Peter Hjortkjær (lb.nr. 1) klager over bestemmelsen om opsætning af dyrehegn, da hegning vil hindre kørsel over arealet. Endvidere bemærkes, at bræmmen på 20 meter gennemskærer en mark, og at det har stor driftsmæssig betydning at kunne køre hen over arealet, selvom det ikke må dyrkes.
- Ejeren af matr.nr. 29b, Den vestlige Del, Dybe, Arne Møller Jensen (lb.nr. 3), ønsker ikke fredningen gennemført
- Ejeren af matr.nr. 31b, 31c og 32b Den vestlige Del, Dybe, Johannes Frahm (Lb.nr. 5) påstår det afståede areal indskrænket med 5 meter i hele længderetningen, ligesom det ekstra areal matr.nr. 31c ikke ønskes afstået, idet det ikke er nødvendigt at beskytte diget, som alene består af en skelmarkering mellem ejendommene øst og vest for diget. Ejeren protesterer videre over opsætning af dyrehegn.
- Ejeren af matr.nr. 17q, 17m og 17l, Ramme Hovedgård, Ramme, Gunnar Berthelsen (lb.nr. 7) påstår det afståede areal indskrænket med 5 meter i hele længderetningen.
- Ejeren af matr.nr. 17a, Den vestlige Del, Dybe, Kristen Maagaard (lb.nr. 9) protesterer mod, at arealet inddrages i fredningen. Arealet ligger udenfor fredningens kerneområde, ca. 350 meter fra diget. Endvidere er de to gravhøje beskyttet i forvejen.

Subsidiært ønsker ejeren at bibeholde ejendomsretten til arealet med de 2 gravhøje.

C. lb.nr. 4

Kaj Erik og Ellen Andersen, ejerne af matr.nr. 23a Den vestlige Del, Dybe, ønsker ejendommen udeladt af fredningen. Ejendommens jordtilligende halveres (ca. 12,7 ha, afståelse 5,1 ha), og ejeren mener derfor subsidiært, at staten bør tilpligtes at overtage hele ejendommen.

D. lb.nr. 2

Mads Henry Nielsen, ejeren af matr.nr. 17f og 17k Ramme Hovedgård, Ramme, og matr.nr. 23f, den vestlige del, Dybe, ønsker principalt, at staten overtager hele ejendommen med jordtilliggende og bygninger. Subsidiært ønskes, at der ikke skal være offentlig adgang til arealet som bestemt i fredningen. Ejendommen er på 10 ha, og der skal ske afståelse af 2,4 ha.

E. Skov- og Naturstyrelsen

Skov- og Naturstyrelsen har til klagerne særligt bemærket, at det vil være hensigtsmæssigt at overtage hele ejendommen matr.nr. 17f og 17k Ramme Hovedgård, Ramme, og matr.nr. 23f, den vestlige del, Dybe (lb.nr. 2), idet denne ejendoms bebyggelse er placeret på en del af diget. Ved en nedrivning af bygningerne vil der kunne skabes visuel sammenhæng i digeforløbet. Det er endvidere foreslået, at der, såfremt en sådan overtagelse er mulig, kunne gennemføres en jordfordeling med naboejendommen, matr.nr. 23a Den vestlige Del, Dybe (lb.nr. 4), der ønsker hele ejendommen overtaget, idet denne ejendoms jordtilliggende reduceres væsentligt. Denne reduktion kunne mindskes ved en jordfordeling.

Det er videre anført, at en fredningsbræmme på kun 10 meter i stedet for 20 meter vil være meget uheldig af arkæologiske grunde.

Endelig er bemærket, at styrelsen under fredningssagen har frafaldet et ønske om fredning af de nordligste 30 meter af den overpløjede del på ejendommen, matr.nr. 18a Ramme Hovedgård, Ramme (lb.nr. 1), således, at ejeren har mulighed for overkørsel. Styrelsen mener derfor ikke, det er nødvendigt for markens drift med yderligere overkørselsmulighed. Endvidere vil plantning af læhegn langs bræmmen være landskabelig uheldig.

Sagens behandling for Naturklagenævnet

Efter besigtigelse og offentligt møde den 18. juni 1997 besluttede Naturklagenævnet at frede Rammedige og omgivelser, og at udvide fredningen med arealet på diget med bygningerne på ejendommen matr.nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe (lb.nr. 2) og på længere sigt at fjerne bygningerne for at sikre udsynet til hele diget. Nævnet besluttede endvidere, at hele ejendommen skulle overtages af staten, såfremt ejeren ønskede det, og at de øvrige lodsejere skulle have forholdsmæssig forkøbsret til den overskydende jord. Ejeren af matr.nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe, skulle have tilbud om at leje beboelsesbygningen i minimum 10 år.

Ejeren af matr.nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe, har ved skrivelse af 8. juli 1997 tilkendegivet ønske om, at staten overtager hele ejendommen for kr. 975.000 kr. Naturklagenævnet anmodede herefter ved skrivelse af 13. oktober 1997 Skov- og Naturstyrelsen om købe hele ejendommen, inden fredningen gennemførtes, således at mageskifte kunne ske i forbindelse med fredningen.

Ved skrivelse af 28. november 1997 har styrelsen oplyst, at man ikke ønsker at overtage ejendommen forud for fredningen. Efter at have vurderet fredningsafgrænsningen i lyset af nævnets beslutning om at inddrage ejendommens bygningsareal i fredningen, har styrelsen foreslået, at hele matr.nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe, inddrages under fredningen. Der vil herved kunne sikres en bedre sammenhæng mellem diget og gravhøjene. Endvidere foreslår styrelsen, at fredningsbestemmelserne udformes således, at ejendommen omfattes af forbud mod tilplantning, dog uden begrænsninger indenfor sædvanlig landbrugsdrift. Når ejendommen er overtaget af staten gennem fredningen vil styrelsen kunne mageskifte med matr.nr. 23a, den vestlige Del, Dybe (lb.nr. 4) som ønsket af ejeren af denne ejendom.

Til ejendommen matr.nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe, hører desuden matr.nre. 17f og 17k, Ramme Hovedgård, Ramme. Der er ikke fra styrelsens side fundet anledning til at foreslå disse matrikler inddraget i fredningen. Efter statens overtagelse af ejendommen vil arealerne kunne afhændes til de lodsejere, der har vist interesse for at erhverve tillægsjord.

Naturklagenævnets afgørelse

I sagens behandling, herunder besigtigelse og offentligt møde, har deltaget 6 af Naturklagenævnets 10 medlemmer (Inger Vaaben (formand), J.J. Bolvig, Svend Aage Jensen, Hans Kardel, Niels J. Langkilde og Svend Taanquist).

Naturklagenævnet skal enstemmigt udtale:

Fredningsnævnets afgørelse om fredningens indhold tiltrædes i realiteten, idet nævnet lægger vægt på, at der ved fredningen opnås en samlet fredning af gravhøjene og diget og derved en helhedsløsning for området.

Da fredningens formål er at beskytte og fremme publikums oplevelse af diget og højene, udvides fredningen til at omfatte hele matr.nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe, (lb.nr. 2) idet fredningsformålet på denne måde vil blive yderligere fremmet ved en større sammenhæng mellem dige og gravhøje. Matr.nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe, inddrages således i fredningen med forbud mod tilplantning, men uden begrænsninger i sædvanlig landbrugsdrift.

Arealerne omfattet af fredningen afstås til staten v/Skov og Naturstyrelsen bortset fra Den del af matr.nr. 23a, den vestlige Del, Dybe og den del af matr.nr. 17a, Den vestlige Del, Dybe (lb.nr. 4 og 9), der omfattes af fredningen, idet ejerne ønsker at bevare ejendomsretten til arealet uanset de dyrkningsrestriktioner, som følger af fredningen.

Bygningerne på ejendommen 23f, Den vestlige Del, Dybe, nedrives, dog tilbydes ejeren 10 årigt lejemål til beboelse.

Matr.nr. 17f og 17k, Ramme Hovedgård, Ramme (lb.nr. 2), der ikke er omfattet af fredningen, kan efter statens overtagelse tilbydes de øvrige af fredningen omfattede lodsejere.

Nævnet har ikke fundet det nødvendigt at overtage hele ejendommen matr.nr. 23a, den vestlige Del, Dybe (lb.nr. 4) som ønsket af ejeren.

Nævnet finder ikke at der bør åbnes mulighed for overkørsel af det fredede areal af matr.nr. 18a, Ramme Hovedgård, Ramme (lb.nr. 1), som ønsket af ejeren og Ringkøbing Amt og har heller ikke fundet, at fredningsarealet bør indskrænke i længderetningen.

Plejen på samtlige arealer skal ske efter samme plejeplan, dog således at landbrugsjorden på matr.nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe (lb.nr. 2), nordøst for højene alene omfattes af forbud mod tilplantning og uden begrænsninger indenfor sædvanlig landbrugsdrift.

Idet fredningsnævnets afgørelse ophæves, fastsætter Naturklagenævnet her-
efter følgende bestemmelser for det areal, der er afgrænset på det til
nævnets afgørelse hørende fredningskort, og som omfatter de på vedhæftede
matrikelfortegnelse anførte ejendomme.

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål at sikre og forbedre områdets landskabelige,
kulturhistoriske og rekreative værdier, herunder at bevare området som
åbne arealer uden bebyggelse, beplantning eller lignende, der kan skæmme
udsigten til og fra højene og diget.

§ 2: Arealernes drift

Arealerne skal henligge uden dyrkning, gødskning og anvendelse af kemiske
bekæmpelsesmidler. Arealerne må afgræsses eller slås.

For matr.nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe, nordøst for højene gælder alene
forbud mod tilplantning, men ikke begrænsninger indenfor sædvanlig land-
brugsdrift.

Ejerne af matr.nre. 17l, 17m, 17q, 18b og 23b, Ramme Hovedgård, Ramme, og
matr.nre. 31a, Den vestlige Del, Dybe, har ret til at vedligeholde og
forny dræn efter behov.

Ejeren af matr.nr. 32b, Den vestlige Del, Dybe, bevarer sin overkørsel
til matr.nr. 32b, Den vestlige Del, Dybe.

§ 3: Bebyggelse og anlæg

Der må ikke opføres bebyggelse, opstilles campingvogne, telte, master
m.v., foretages beplantning, ændringer i terrænet, oplag eller lignende.

Der kan etableres parkeringsplads ved Thorsmindevej på matr.nr. 29b, den
vestlige Del, Dybe, vest for diget i tilknytning til bygningerne på denne
ejendom.

§ 4: Offentlighedens adgang

Der skal være offentlig adgang til det fredede område.

Såfremt gravhøjene eller andre dele af det fredede område nedslides, skal
Staten v/ Skov- og Naturstyrelsen kunne forbyde offentlighedens adgang
hertil.

§ 5: Vedligeholdelse

Arealerne skal plejes af staten, jf. Miljø- og Energiministeriets bekendtgørelse 551 af 22. juni 1992 om pleje af fredede arealer og fortidsminder samt om tilsyn. Arealerne skal plejes på en sådan måde, at de landskabelige og kulturhistoriske værdier bevares.

Staten kan foretage restaurering af anlægget og etablere information for publikum.

§ 6: Afståelse

Til staten afstås samtlige de af fredningen omfattede arealer undtagen en del af matr.nr. 23a, den vestlige Del, Dybe og en del af matr.nr. 17a, Den vestlige Del, Dybe, der bibeholdes i privateje.

Afståelsen anses i økonomisk henseende for at være sket pr. datoen for fredningsnævnets erstatningsafgørelse, den 1. oktober 1996. Idet hele matr.nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe er inddraget i fredningen under Naturklagenævnets behandling af sagen anses afståelse af denne ejendom i økonomisk henseende for at være sket fra datoen for denne afgørelse. Miljø- og Energiministeriet v/Skov- og Naturstyrelsen overtager besiddelsen af de afståede arealer samtidig med Naturklagenævnets afgørelse. De i forbindelse med afståelsen nødvendige udstykninger gennemføres ved Skov- og Naturstyrelsens foranstaltning og for styrelsens regning, jf. naturbeskyttelseslovens § 41, stk. 3, 2. pkt.

Staten bestemmer om tinglyste rettigheder over det afståede bortfalder og drager omsorg for disses aflysning fra tingbogen.

I forbindelse med inddragelse i fredningen af en del af matr.nr. 23a, Den vestlige Del, Dybe, beliggende syd for gravhøjene, afstås ca. 3700 m² af denne ejendom til ejeren af matr.nr. 17s, Den vestlige Del, Dybe, mod afståelse af ca. 1400 m² af denne ejendom til Miljø- og Energiministeriet. Omkostningerne til dette mageskifte afholdes af Staten.

§ 7: Lejeret

Ejeren af matr.nr. 29b, Den vestlige Del, Dybe, Arne Møller Jensen, bevarer sin ret til fortsat at bebo stuehuset på ejendommen matr.nr. 29b, Den vestlige Del, Dybe, i indtil 10 år fra modtagelsen af denne afgørelse mod en månedlig leje på 1000 kr. samt indvendig vedligeholdelse. Lejemålet er uopsigeligt for Staten i denne periode. Arne Møller Jensen har ret til at opsiges lejemålet med 1 måneds varsel.

Ejeren af matr.nr. 17f og 17k Ramme Hovedgård, Ramme, og matr.nr. 23f, den vestlige del, Dybe, Mads Henry Nielsen, bevarer sin ret til fortsat at bebo stuehuset på ejendommen matr.nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe, i indtil 10 år fra modtagelsen af denne afgørelse mod en månedlig leje på 1000 kr. samt indvendig vedligeholdelse. Lejemålet er uopsigeligt for Staten i denne periode. Mads Henry Nielsen har ret til at opsige lejemålet med 1 måneds varsel.

§ 8: Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra bestemmelserne i §§ 2-5, når det ansøgte ikke vil komme i strid med fredningens formål.

§ 9: Ophævelse

Overfredningsnævnets kendelse af 5. december 1947 ophæves.

På Naturklagenævnets vegne

Inger Vaaben
Viceformand

Fortegnelse over matr.nre., der helt eller delvist er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 11. december 1998 om fredning af Rammedige og omgivelser ved Ramme i Lemvig, Ringkøbing Amt:

Ramme Hovedgård, Ramme

Matr.nre. 17f[✓], 17i[✓], 17k[✓], 17l[✓], 17m[✓], 17q[✓], 18a[✓], 18b[✓], 23b[✓]

Den vestlige Del, Dybe

Matr.nre. 17a[✓], 17s[✓], 23a[✓], 23f[✓], 29b[✓], 31b[✓], 31c[✓], 31e[✓], 32b[✓]
 31a[✓]
 *

* Jægtlosheds anførsel - skal være
 matr. n. 31a - se brev af 29/1-99
 fra NKN.

Fredning Rammedige:										
Navn	matr. nr.	areal	erstatning afståelse kr	erstatning ulempe kr	erstatning andet kr	I alt erstatning kr	afståelse kr/ha	ulempe kr/ha	Bemærkning	
H.P. Hjortkjær	del af 18a Ramme Hdg , Ramme	0,7	35000	25000	2000	62000	50000	35714	afstås pr. 1.10.96	
Mads Henry Nielsen	17f og 17 k Ramme Hdg., Ramme og									
	23f Den vestlige Del, Dybe	9,9	975000		35000	1010000	98485	0	afstås (m bygninger) pr. 11.12.98	
Arne Møller Jensen	29b Den vestlige Del, Dybe	2,6	350000		35000	385000	134615	0	afstås (m. bygninger) pr. 1.10.96	
Kaj og Ellen Andersen	del 23a Den vestlige Del, Dybe	5,1		153000		153000	0	30000	afstås ikke (mageskiftes efterfølgende?)	
Helge Maagaard	del 31b, 31c og 32b Den vestlige Del, Dybe	0,6	30000	10000	2000	42000	50000	16667	afstås pr. 1.10.96	
Peter Smidt Knudsen	del 17i Ramme Hdg , Ramme	0,1	5000		2000	7000	50000	0	afstås pr. 1.10.96	
Ib Berthelsen	del 17q, 17m og 17l Ramme Hgd. Ramme	0,5	25000		2000	27000	50000	0	afstås pr. 1.10.96	
Mona Bjerregaard Karlsen	31a Den vestlige Del, Dybe og									
	del af 18b og 23b Ramme Hdg Ramme	1,6	80000		2000	82000	50000	0	afstås pr. 1.10.96	
Kristen Maagaard	del 17a Den vestlige del, Dybe	0,8		29000	2000	31000	0	36250	afstås ikke	
Alex Nielsen	del 17s Den vestlige del, Dybe	0,14				0			mageskiftes ???	
		22,04	1500000	217000	82000	1799000				
heraf erhverves af staten		16,00				1615000				
fredes i privareje		5,90				184000				
mageskiftes ???		0,14								
		22,04				1799000				
Lemvig Kommune d. 11.1.98 vedr. Mads Henry Nielsens ejendom:										
matr. nr. 23 f	5,1254 ha									
matr. nr. 17 f	2,8619 ha									
matr. nr. 17k	1,9540 ha									
I alt:	9,9413 ha									
									11.1.99	PKN

REG.NR. 7852 00.

REG. NR. 7892.00

**Naturklagenævnets afgørelse
af 11. december 1998
om erstatning i anledning af fredning af Rammedige og omgivelser
ved Ramme i Lemvig Kommune, Ringkøbing Amt
(sag nr. 97-111/650-0002)**

Fredningsnævnet for Ringkøbing Amt har den 1. oktober 1996 truffet afgørelse om erstatning i anledning af den samtidig besluttede fredning af Rammedige og omgivelser ved Ramme i Lemvig Kommune, Ringkøbing Amt. Erstatning er tilkendt med i alt 1.046.543,72 kr. til 8 lodsejere.

Fredningsnævnets afgørelse er forelagt Naturklagenævnet til efterprøvelse i medfør af naturbeskyttelseslovens § 42 og er tillige påklaget til Naturklagenævnet af 6 lodsejere i medfør af naturbeskyttelseslovens § 43.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet har tilkendt erstatning til de lodsejere, hvis ejendomme er omfattet helt eller delvist af fredningen, med udgangspunkt i en grundtakst på 50.000 kr. pr. ha jord. For ejendommen matr. nr. 29b, Den vestlige Del, Dybe, har Fredningsnævnet besluttet, at staten skal overtage hele ejendommen fra ejeren med en erstatning på samlet 385.000 kr. inkl. flytteomkostninger.

Klagerne

A. Landbrugets Rådgivningscenter

Landbrugets Rådgivningscenter har på vegne af lb.nr. 1, 5, 7 og 9 påklaget fredningsnævnets kendelse for så vidt angår erstatningsudmålingen.

- Ejeren af matr.nr. 18a Ramme Hovedgård, Ramme, Hans Peter Hjortkjær (lb.nr. 1) ønsker større ulempeerstatning, hvis muligheden for gennemkørsel falder bort som følge af fredningen.

- Ejeren af matr.nr. 31b, 31c og 32b Den vestlige Del, Dybe, Johannes Frahm (Lb.nr. 5) ønsker at modtage jord i stedet for erstatning.
- Ejeren af matr.nr. 17q, 17m og 17l, Ramme Hovedgård, Ramme, Gunnar Berthelsen (lb.nr. 7) ønsker erstatningen forhøjet.
- Ejeren af matr.nr. 17a, Den vestlige Del, Dybe, Kristen Maagaard (lb.nr. 9) ønsker at beholde ejendomsretten til arealet med de 2 gravhøje. Arealerstatningen vil i givet fald kunne halveres fra 40.000 til 20.000 kr.

C. Lb.nr. 4

Kaj Erik og Ellen Andersen, ejerne af matr.nr. 23a Den vestlige Del, Dybe, ønsker ejendommen udeladt af fredningen. Subsidiært ønskes staten tilpligtet at overtage hele ejendommen. Mere subsidiært ønskes en erstatning på 70.000 kr. pr. ha dels for den del af matriklen, der er omfattet af fredningsforslaget og dels for det areal, der ikke er omfattet af fredningsforslaget, men som ligger syd for gravhøjene.

Ejendommens jordtilliggende halveres (ca. 12,7 ha, afståelse 5,1 ha) og ejeren mener derfor, at staten bør tilpligtes at overtage hele ejendommen.

D. Lb.nr. 2

Mads Henry Nielsen, ejeren af matr.nr. 17f og 17k Ramme Hovedgård, Ramme, og matr.nr. 23f, den vestlige del, Dybe, ønsker principalt, at staten overtager hele ejendommen med jordtilliggende og bygninger. Subsidiært ønskes, at bestemmelsen om offentlig adgang til arealet ophæves. Ejendommen er på 10 ha, og der skal ske afståelse af 2,4 ha. Ejeren ønsker endvidere forhøjet ulempeerstatning.

Naturklagenævnets beslutninger

I sagens behandling har deltaget 6 af Naturklagenævnets 10 medlemmer (Inger Vaaben (formand), J.J. Bolvig, Svend Aage Jensen, Hans Kardel, Niels J. Langkilde og Svend Taanquist).

Naturklagenævnet skal enstemmigt udtale:

Ved afgørelse af dags dato har Naturklagenævnet tiltrådt, at området fredes efter naturbeskyttelseslovens kap. 6, idet fredningen udvides til at omfatte hele matr.nr. 23f, Den vestlige del, Dybe.

Afgørelsen ændrer ikke i øvrigt grundlaget for de af fredningsnævnet tilkendte erstatninger.

Matr.nr. 18a Ramme Hovedgård, Ramme (lb.nr. 1). Da der ikke tillades overkørsel af arealet, som ejeren har ønsket, tilkendes der en noget større ulempeerstatning på 25.000 kr. Et mindretal (J.J. Bolvig og Svend Taanqvist) finder, at ulempeerstatningen bør fastsættes på 10.000 kr.

Den del af matr.nr. 23a, den vestlige Del, Dybe og den del af matr.nr. 17a, Den vestlige Del, Dybe (lb.nr. 4 og 9), der indrages i fredningen bibeholdes i privateje og der tilkendes en erstatning på 30.000 kr. pr. ha.

I behandling af spørgsmålet om overtagelse af matr.nr. 17f og 17k Ramme Hovedgård, Ramme, og matr.nr. 23f, den vestlige del, Dybe (lb.nr. 2), deltog 5 af Naturklagenævnets 10 medlemmer (Inger Vaaben, J.J. Bolvig, Svend Aage Jensen, Hans Kardel og Svend Taanquist). Ejendommen afstås i det hele til staten. Ejeren tilkendes en erstatning på 975.000 kr, samt 35.000 kr i flytteomkostninger.

Iøvrigt stadfæster nævnet de erstatninger, som fredningsnævnet har tilkendt.

Idet fredningsnævnets erstatningsafgørelse ophæves, fastsætter nævnet herefter erstatningen efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1 således:

Lb.nr. 1, Hans Peter Hjortkær:

Afståelse af en del af	
matr.nr. 18a Ramme Hovedgård, Ramme	35.000,00 kr.
Ændring af markkort	2.000,00 kr.
Ulempeerstatning	25.000,00 kr.

Lb.nr. 2, Mads Henry Nielsen:

Afståelse af matr.nr. 17f og 17k	
Ramme Hovedgård, Ramme, og matr.nr. 23f,	
den vestlige del, Dybe,	975.000,00 kr.
Flytteomkostninger	35.000,00 kr.

Lb.nr. 3, Arne Møller Jensen:

Afståelse af matr.nr. 29b,

Den vestlige Del, Dybe

350.000,00 kr.

Flytteomkostninger

35.000,00 kr.

Lb.nr. 4, Kaj Erik og Ellen Andersen

Ulempeerstaniing ved inddragelse

af en del af matr.nr. 23a,

den vestlige Del, Dybe

153.000,00 kr.

Lb.nr. 5, Johannes Frahm

Afståelse af dele af matr.nr. 31b, 31c og 32b

Den vestlige Del, Dybe

30.000,00 kr.

Ændring af markkort

2.000,00 kr.

Ulempeerstatning

10.000,00 kr.

Lb.nr. 6, Peter Smidt Knudsen

Afståelse af del af matr.nr. 17i,

Ramme Hovedgård, Ramme

5.000,00 kr.

Ændring af markkort

2.000,00 kr.

Lb.nr. 7, Gunnar Berthelsen:

Afståelse af dele af matr.nr. 17q, 17m og 17l,

Ramme Hovedgård, Ramme

25.000,00 kr.

Ændring af markkort

2.000,00 kr.

Lb.nr. 8, Mona Bjerregaard Karlsen:

Afståelse af del af matr.nr. 31e,

Den vestlige Del, Dybe, samt dele af

matr.nr. 18b og 23b, Ramme Hovedgård, Ramme

80.000,00 kr.

Ændring af markkort

2.000,00 kr.

Lb.nr. 9, Kristen Maagaard:

Ulempeerstatning ved inddragelse

af del af matr.nr. 17a,

Den vestlige Del, Dybe

24.000,00 kr.

Ændring af markkort

2.000,00 kr.

Ulempeerstatning

5.000,00 kr.

I alt erstatning

1.799.000,00 kr.

De tilkendte erstatninger forrentes fra datoen for fredningsnævnets afgørelse med en årlig rente svarende til den til enhver tid gældende diskonto, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3. Dette gælder dog ikke for matr.nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe (lb.nr. 2), hvor erstatningen forrentes fra datoen for denne afgørelse, idet denne ejendom er inddraget i fredningen under Naturklagenævnets behandling af sagen.

Af den samlede erstatning udreder staten v/Miljø- og Energiministeriet 9/10 og og Ringkøbing Amt 1/10, jf naturbeskyttelseslovens § 49.

Naturklagenævnets afgørelse om erstatningsudmålingen kan efter naturbeskyttelseslovens § 45 påklages til Taksationskommissionen.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, Naturklagenævnets afgørelse er meddelt den klageberettigede.

Klage kan dog kun iværksættes af den ejer, som har påklaget fredningsnævnets afgørelse om erstatningsspørgsmålet til Naturklagenævnet eller for hvis vedkommende Naturklagenævnet har skærpet fredningsbestemmelserne. Afgørelsen kan tillige påklages af Miljø- og Energiministeriet og Ringkøbing Amt.

Klage skal indgives skriftligt til Naturklagenævnet, der videresender klagen til taksationskommissionen.

På Naturklagenævnets vegne

Inger Vaaben

Viceformand

NATURKLAGENÆVNET
SEKRETARIATETKØBENHAVN
1360Frederiksborggade 15, 1360 København K
Tlf: 3395 5700
Fax: 3395 5769
X.400: S=nlcn; P=sdr; A=dk400; C=dk
E-mail: nlcn@nlcn.dkFredningsnævnet for Ringkøbing Amt
c/o Retten i Herning 2. afd.
Nygade 1-3
7400 Herning29. januar 1999
J.nr.: 97-111/650-0002
lmp**REG. NR.** 7892.00Vedr. Fredning af Rammedige og omgivelser

Fredningsnævnet har telefonsisk rettet henvendelse til Naturklagenævnet vedrørende berigtigelse af matr.nr. i ovennævnte sag.

Det fremgår blandt andet af Naturklagenævnets afgørelser af 11. december 1998 om fredning og erstatning i anledning af fredning af Rammedige og omgivelser ved Ramme i Lemvig Kommune, Ringkøbing Amt, at fredningen omfatter del af matr.nr. 31e Den vestlige Del, Dybe (lb.nr. 8, Mona Bjerregard).

Det skal hermed berigtiges, at fredningen ikke omfatter matr.nr. 31e Den vestlige Del, Dybe, men derimod matr.nr. 31a Den vestlige Del, Dybe, hvilket ligeledes fremgår af fredningskortet.

Med venlig hilsen

Lise Marie Poulsen

fuldmægtig

direkte tlf.: 3395 5712

REG. NR. 7892.00.

U D S K R I F T

AF PROTOKOLLEN

FOR

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

1996-1211/11-0010.

Den 1. oktober 1996 blev i sagen

R.A.F. 169/91

Udvidet fredning af Rammedige
og omgivelser i Ramme, Lemvig
kommune

afsagt denne

K E N D E L S E :

Ved skrivelse sendt til fredningsnævnet den 31. juli 1991 rejste Skov- og Naturstyrelsen sammen med Ringkjøbing amtskommune fredningssag for Rammedige og omgivelser i Lemvig kommune omfattende et nærmere angivet privatejet areal på ca. 7,2 ha.

Det fremgår af fredningsforslaget, at Rammedige er resterne af en forsvarsvold fra oldtiden tværs over et ældgammelt vejforløb fra Viborg til Vesterhavet ved Trans. Sammen med lignende volde som Dandiget ved Randers, Fandens dige ved Ikast og Olmerdiget i Sønderjylland regnes Rammedige for at stamme fra samme del af jernalderen - fra 200 til 600 e. Kr. - som de store fund af våben og andet militært udstyr blandt andet i Illerup mose og Nydam mose.

Rammedige består i dag af en strækning på ca. 410 meter af en vold og en grav. Volden er ca. 7 meter bred og ca. 1,2 meter høj, mens graven, som ligger på voldens østside, tilsvarende er 7 meter bred og 1,2 meter dyb. Denne del af volden blev allerede fredet i 1879 og 1937.

Rammedige har oprindeligt været meget længere - ialt ca. 1.800 meter. Diget fortsatte ca. 400 meter mod nord, men på denne strækning er vold og grav nu helt overpløjet. Syd for den fredede del ses volden på en ca. 485 meter lang strækning som et græsklædt markskel. Her er graven helt opfyldt og overpløjet. Endelig er digets forlængelse på yderligere ca. 360 meter mod syd helt udjævnet og overpløjet.

Skov- og Naturstyrelsen har foretaget arkæologiske undersøgelser af de overpløjede dele af diget og har påvist, at diget trods udjævning og overpløjning er bevaret som klare arkæologiske spor under overfladen.

Der er ikke offentlig adgang til Rammedige og de omliggende gravhøje, men fortidsminderne er kendte seværdigheder, der allerede besøges af såvel enkeltpersoner som grupper.

Formålet med fredningssagen er derfor at forbedre den eksisterende beskyttelse af Rammedige og at forbedre mulighederne for at opleve Rammedige.

Det fremgår videre af fredningsforslaget, at baggrunden for forslaget er, at behovet for en udvidet beskyttelse af Rammedige, herunder de overpløjede dele, skyldes blandt andet den mere intensive landbrugsmæssige drift med større maskiner. Især for tæt og for dyb pløjning kan beskadige og udslette vigtige konstruktionsspor.

Ved Rammedige er ikke mindst den del af volden, som ligger som markskel, udsat for nedbrydning. Da dette stykke af volden er med til at tegne forsvarsanlægget i landskabet, er det vigtigt, at dette stykke med sit karakteristiske, uregelmæssige forløb bevares som et spor i landskabet.

De helt overpløjede forlængelser af anlægget mod nord og syd trues i det lange løb af dyrkningens gradvise udjævning af landskabet. Hertil kommer, at jordbehandling dybere end den hidtidige pløjedybde f.eks. som dybdepløjning, grubning, nedgravning af dræn vil være ødelæggende for de spor af anlægget, der endnu er bevaret under pløjelaget.

Endelig vil det være værdifuldt for oplevelsen af anlægget, hvis også disse dele af Rammedige er markeret i terrænet.

I forening med en af de smukkeste og mest markante højgrupper langs oldtidens vejforløb fra Viborg til Vesterhavet må Rammedige ses som et af Danmarks meget værdifulde monumenter fra oldtiden.

Den bevarede del af Rammedige og de omliggende gravhøje er fredede ved tinglysning i 1879 og i 1937. Endvidere er højenes omgivelser fredede ved kendelse afsagt af overfredningsnavnet i 1947. Denne fredning indeholder forbud mod bebyggelse, beplantning og grusgravning.

Området er i regionplanen udlagt som jordbrugsområde med særlige landskabelige værdier.

Efter forslaget skal formålet med fredningen som nævnt være at forbedre den eksisterende beskyttelse og at forbedre mulighederne for at opleve Rammedige. Det skal ske ved at sikre anlægget mod fortsat nedbrydning, herunder især at beskytte de overpløjede dele, der nu kun er omfattet af museumslovens regler om nødudgravning, at give mulighed for pleje, markering og restaurering af anlægget, og at give offentligheden adgang til gående færdsel ved Rammedige og gravhøjene samt at sikre mulighed for information om området. Arealer mellem gravhøjene skal henligge som udyrkede arealer uden nogen form for jordbehandling. Arealerne må slås samt græsses i et omfang, der ikke skader fortidsminderne eller forhindrer adgangen hertil. Hvis arealerne bruges til slåning eller græsning, må de gødskes, og der må anvendes bekæmpelsesmidler. På arealerne må ikke anbringes nogen form for oplag, ej heller f.eks. halm, roer eller andre afgrøder. I øvrigt henvises til de allerede gældende bestemmelser i den dagældende naturfredningslov kap. VII. Ved den allerede fredede del af Rammedige fredes arealerne i en afstand af 2 meter øst for gravens østside og 2 meter vest for voldens vestlige fod med bestemmelser som nævnt ovenfor. På hver side af den sydlige forlængelse af diget, herunder den del, der fremtræder som agerskel, skal et område i 10 meters bredde henligge udyrket. For dette areal skal gælde samme bestemmelser som nævnt ovenfor. Den nordlige overpløjede del af diget skal på tilsvarende måde ligge som et 20 meter udyrket bæl-

te. For arealet skal gælde samme bestemmelser som nævnt ovenfor. Bestemmelserne er ikke til hinder for passage med landbrugsmaskiner. Der må ikke ske bebyggelse, beplantning eller terrænændringer. Alle må gå på arealerne. Hvis arealerne græsses, skal eventuelt hegn forsynes med gennemgange. Mellem Rammedige og gravhøjene udlægges en 2 meter bred sti, og mellem Thorsmindevej og diget må anlægges en mindre parkeringsplads. I området må der opsættes information. Såfremt ejerne ikke anvender arealerne til græsning eller slåning, må fredningsmyndighederne pleje arealerne således, at de bevares åbne med græs eller naturligt planteliv. Fredningsmyndighederne kan foretage markering eller restaurering af Rammedige og de gravhøje, der er omfattet af fredningen. Fredningen er ikke til hinder for, at der med ejernes og Skov- og Naturstyrelsens tilladelse foretages videnskabelige undersøgelser i det fredede område. Dispensation fra ovennævnte bestemmelser kan gives, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål.

Fredningsforslaget vedrører matr. nr. 18a, Ramme Hovedgård, Ramme, der ejes af Hans Peter Hjortkær, matr. nr. 17f og 17k, smst., og matr. nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe, der ejes af Mads Henry Nielsen, matr. nr. 29b, Den vestlige Del, Dybe, der ejes af Arne Møller Jensen, matr. nr. 23a, smst., der ejes af Kaj Erik og Ellen Andersen, matr. nr. 31b, 31c og 32b, smst., der ejes af Johannes Frahm, matr. nr. 17i, Ramme Hovedgård, Ramme, der ejes af Peter Smidt Knudsen, matr. nr. 17l, 17m og 17q, smst., der ejes af Gunnar Berthelsen, og matr. nr. 31a, Den vestlige Del, Dybe og matr. nr. 18b og 23b, Ramme Hovedgård, Ramme, der nu ejes af Mona Bjerregaard Karlsen.

Efter bekendtgørelse og indkaldelse af de interesserede holdt nævnet den 25. november 1991 et offentligt møde i sagen med besigtigelse. På mødet blev det aftalt, at lodsejernes repræsentant, Landbrugets Rådgivningscenter, skulle undersøge muligheden for statsligt opkøb af de centrale områder, som er omfattet af forslaget, og fredningsnævnet stillede sagen i bero herpå.

Den 10. marts 1992 sendte lodsejernes repræsentant, Landbrugets Rådgivningscenter, salgstilbud til Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, om afståelse af ejendomme tilhørende lodsejerne Mads Henry Nielsen, Arne Møller Jensen og Johannes Frahm og om afståelse af arealer tilhørende de øvrige lodsejere bortset fra Hans Peder Hjortkær. Klosterhedens Statsskovdistrikt udfærdigede fredningskort med angivelse af ca. 28,0 ha, som ejerne over for Landbrugets Rådgivningscenter har tilbudt at afstå. I dette tilbud indgik ca. 1,5 ha jord tilhørende Kristen Maagaard, og der var forslag om mageskifte af ca. 5,0 ha jord.

Den 30. marts 1992 afholdt fredningsnævnet et møde om sagen, hvorunder Skov- og Naturstyrelsen fremlagde alternative forslag til sagens fremme for mere begrænsede statslige erhvervelser end salgstilbuddene, der omfattede væsentlig større arealer end fredningsforslaget. Ringkjøbing amtskommune meddelte herefter den 16. september 1992 Skov- og Naturstyrelsen, at den fortsat kunne påregne amtsrådets støtte, dersom styrelsen over for fredningsnævnet præciserede, at amtsrådet kun kunne anbefale sagens fremme, dersom der i nævnets behandling af sagen optages forhandlinger mellem Skov- og Naturstyrelsen og lodsejerne om frivillige forvaltningsaftaler for arealerne, der omfatter de oprindelige forløb af diget nord og syd for det nuværende dige. Amtsrådet ønskede, at de nævnte arealer blev udtaget af fredningsforslaget, såfremt frivillige aftaler med lodsejerne ikke kunne opnås.

Den 29. september 1992 meddelte Skov- og Naturstyrelsen fredningsnævnet, at der ikke var mulighed for at fremskaffe salgstilbud for så begrænsede arealer, som Skov- og Naturstyrelsen var interesseret i og havde økonomisk mulighed for. Skov- og Naturstyrelsen anmodede derfor fredningsnævnet om at genoptage sagen i overensstemmelse med det endelige fredningsforslag.

Fredningsnævnet afgav herefter den 2. oktober 1992 sagen til nærværende fredningsnævn til behandling efter naturbeskyttelsesloven, jfr. dennes § 104, stk. 1, 3. pkt. og stk. 2.

Fredningsnævnets formand afholdt den 11. marts 1993 et møde med Ringkjøbing amtskommune og Skov- og Naturstyrelsen. Det blev aftalt, at Skov- og Naturstyrelsen skulle overveje, om fredningsforslaget kunne indskrænkes, således at den nordlige, overpløjede del af Rammedige udgår af forslaget således, at fredningen indskrænkes til et forbud mod dybdepløjning o.l. samt i tilfælde af, at forslaget opretholdes, om der over bræmmen kan etableres en overkørsel, og at den 20 meter brede bræmme syd for diget indskrænkes til 10 meter.

I en skrivelse af 22. marts 1993 meddelte Skov- og Naturstyrelsen fredningsnævnet, at der i 1981 blev foretaget en mindre udgravning i de overpløjede dele. Der viste sig rester af en ca. 4 meter bred vold og en 6 meter bred og 1,7 meter dyb fladbundet grav med stejl østkant og en vestkant med 2 meter brede trin op til volden. I voldfylden og ved voldens østkant fandtes spor af stolperækker, som dels har tjent som skelet for voldopbygning og dels har været en del af en frontpalisade. Der er fortsat behov for en udvidet beskyttelse af Rammedige, herunder de overpløjede dele, på grund af den mere intense landbrugsmæssige drift med større maskiner. Den del af diget, som henligger som markskel, er udsat for nedbrydning. De overpløjede dele af anlægget mod nord og syd trues i det lange løb på grund af udjævning af landskabet som følge af dyrkningen. Desuden vil pløjning dybere end ca. 25 cm, grubning eller dræning være ødelæggende for vigtige konstruktionsspor, som endnu befinder sig under pløjelaget. Rammedige er det bedst bevarede voldanlæg fra jernalderen inden for de nuværende danske grænser. Såfremt der alene indføres forbud mod dybdepløjning m.v. for de overpløjede deles vedkommende, vil dette efter styrelsens opfattelse ikke beskytte oldtidssporene tilstrækkeligt, selvom digets beliggenhed markeres med pæle eller lignende. Rammedige har været mere end 10 meter bredt. En 10 meter bred udyrket bræmme vil derfor være for lidt til beskyttelse af den sydlige del af anlægget. Styrelsen finder det derfor og under hensyn til, at dette mindesmærke er af national betydning, og at det i mere end 100 år er indgået i den arkæologiske forskning, ikke, at det vil være forsvarligt at svække frednings-

forslaget på de nævnte punkter. Det er endvidere af stor betydning, at offentligheden får mulighed for i marken at se, hvor stort anlægget oprindeligt har været for således bedre at forstå dets funktion. Styrelsen har ingen bemærkninger til etablering af en overkørsel gennem den nordlige overpløjede del af diget.

Ringkjøbing amtskommune meddelte herefter den 15. april 1993 fredningsnævnet, at amtsrådet ikke ønsker fredningssagen fremmet, såfremt fredningsforslaget ikke ændres som tidligere fremført af amtsrådet.

Rigsantikvaren meddelte i en skrivelse af 12. august 1993 fredningsnævnet, at han som formand for Kulturhistorisk Råd indtrængende skulle henstille, at det fredningsforslag, som Skov- og Naturstyrelsen har udarbejdet, bliver gennemført i dets fulde udstrækning, således at det omfatter både de synlige og de kendte, men ikke synlige dele af forsvarsværket og arealerne mellem de nærliggende oldtidshøje.

Efter bekendtgørelse og indkaldelse af de interesserede holdt nævnet den 16. august 1993 et offentligt møde i sagen med besigtigelse. Lodsejernes repræsentant oplyste, at lodsejerne ønsker en løsning i form af en statslig erhvervelse af jorden, og de opfordrede fredningsnævnet til at overveje, om erhvervelse ikke er den bedste løsning i denne sag. Lodsejeren, Hans Peder Hjortkær, gav udtryk for forståelse for fredning af arkæologiske hensyn. Han fandt dog, at der bør tages hensyn til trafikale forhold med henblik på at sikre, at uheldsrisikoen ikke forøges. Han foreslog derfor, at fredningen tillige omfatter jordstykket vest for bræmmen på matr. nr. 18a, og at det overvejes at braklægge dette jordstykke. Lodsejeren, Johannes Frahm, ønskede at sikre sig indkørsel til sin ejendom. Lodsejeren, Mads Henry Nielsen, gav udtryk for, at der ved en fredning bør tages hensyn til gående og kørende trafik.

Klosterhedens Statsskovdistrikt oplyste, at der i skovdistriktets skrivelse af 18. marts 1992 er lagt op til en form for frivillig

jordfordeling, og at skovdistriktet gerne ser, at staten går ind i en erhvervelse af jordarealerne.

Ringkjøbing amtskommune oplyste, at den ikke længere er medrejser af fredningsforslaget, og at der efter amtsrådets opfattelse bør være begrænsninger i forslaget. I den sydlige del af diget bør alene et område i 2 x 5 meters bredde henligge udyrket. I den nordlige overpløjede del kan en bræmme også i 2 x 5 meters bredde medføre en forøget uheldsrisiko i vejkrydset med Thorsmindevej og Vandborgvej. Ved etablering af en parkeringsplads bør lodsejerne sikres en gennemkørselsret. Ringkjøbing amtskommune opfordrede Skov- og Naturstyrelsen til at ændre forslaget til erhvervelse af de pågældende arealer, eller at der bliver fastsat en erstatning, der svarer hertil, således at lodsejerne kan overveje frivilligt at afstå de pågældende arealer. Han henviste til det, som er anført af Klosterhedens Statsskovdistrikt samt til, at det for amtskommunen som tilsynsmyndighed kan blive vanskeligt at føre tilsyn med de fredede arealer og anbefalede, at braklægning indgår i forslaget.

Skov- og Naturstyrelsen oplyste, at midler til statslig erhvervelse af jord er blevet beskåret på finansloven, og at erhvervelsesmuligheder i det foreliggende tilfælde må anses for at være udtømt. De nævnte indsigelser er blevet undersøgt. Det er Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at den mest hensigtsmæssige måde at sikre området på vil være, at arealet henligger som udyrket. Forslaget om fredning af den nordlige del af diget er med henblik på at bevare det for fremtidens arkæologer. Det vil ikke komme til at distrahere trafikken i vejkrydset. Bræmmen vil være til lige stor gene for lodsejerne uanset dens bredde. Dyrkningsmæssige begrænsninger i form af forbud mod dybdepløjning vil ikke beskytte oldtidsspor tilstrækkeligt. Skov- og Naturstyrelsen vil ved den endelige fredning være åbne over for at etablere overkørsler til lodsejerne. Fredningen og baggrunden for forslaget er arkæologiske grunde, og det kan ikke løse trafikale problemer det pågældende sted.

Kulturhistorisk Råd anførte, at det er konstateret, at der er svingninger i diget. Derfor vil en bræmme på 20 meter være den eneste forsvarlige løsning. Arkæologiske hensyn er baggrunden for forslaget til fredningen af den nordlige del af diget, der er enestående bevaringsværdigt.

Friluftsrådet og Danmarks Naturfredningsforening kunne støtte det fremsatte fredningsforslag, forudsat det tager behørigt hensyn til lodsejerne og de trafikale forhold på stedet.

Fredningsnævnet overvejede herefter fredningsforslaget og orienterede Skov- og Naturstyrelsen og lodsejernes repræsentant herom. Fredningsnævnet afholdt herefter den 23. juni 1994 et møde med Skov- og Naturstyrelsen med en besigtigelse, hvorunder Skov- og Naturstyrelsens afmærkning af fredningsforslagsgrænserne blev gennemgået. Skov- og Naturstyrelsen oplyste, at den ikke er interesseret i at overtage arealet, matr. nr. 18a vest for den nordlige del af diget, da det ikke ses at have nogen anvendelsesmulighed, men er indforstået med en overkørselsadgang på diget for lodsejeren af hensyn til landbrugsmæssig udnyttelse af arealet vest for diget. Skov- og Naturstyrelsen foreslår en udvidelse af fredningsforslaget på matr. nr. 17f for at sikre bedre parkeringspladsforhold, og at forslaget udvides til også at omfatte de resterende 2 gravhøje med omgivelser, således at forslaget dette sted omfatter 5,55 ha. Skov- og Naturstyrelsen er interesseret i at overtage dette areal, såfremt lodsejerne vil afstå det. Derimod er der ikke interesse for at overtage den nordlige og den sydlige del af diget. Skov- og Naturstyrelsen var indforstået med, at lodsejeren, Johannes Frahm, beholder sin overkørsel til matr. nr. 32b, og at det overvejes at lade hele matr. nr. 31a og tangen på matr. nr. 31c være omfattet af fredningen, da det nuværende forslag kan medføre nogle smalle jordstykker, som landbrugsmæssigt vil være uhensigtsmæssige.

Fredningsnævnet overvejede herefter forslaget igen og anmodede Skov- og Naturstyrelsen om at udarbejde et revideret fredningsforslag. Skov- og Naturstyrelsen meddelte den 15. juli 1994 fred-

ningsnævnet, at den nu fandt, at et område på ialt 11,7 ha bør fredes. Udover det areal, der er nævnt i det oprindelige fredningsforslag, drejer det sig om 7,6 ha, som ønskes udlagt til offentligt tilgængeligt, udyrket naturområde omkring højene eller 3,9 ha mere end de 3,7 ha, som er indeholdt i det oprindelige fredningsforslag. Udvidelsen skyldes blandt andet inddragelse af lodsejeren, Kristen Maagaard, med 2 yderligere gravhøje, en ny afgrænsning på grund af fejl i det tidligere kortmateriale samt overtagelse af ejendommen matr. nr. 29b. Skov- og Naturstyrelsen var nu indforstået med, at alle de arealer, som omfattes af fredningen, afstås til Miljøministeriet, hvis lodsejerne foretrækker dette fremfor de foreslåede fredningsbestemmelser. Skov- og Naturstyrelsen ville endvidere være indforstået med, at staten afholder indtil ni tiendedele af fredningserstatningen, jfr. naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 5.

Lodsejerne, undtagen Kaj Erik og Ellen Andersen, fremsatte herefter den 26. oktober 1994 bemærkninger til Skov- og Naturstyrelsens skrivelse af 15. juli 1994. De anførte blandt andet, at de, bortset fra Kristen Maagaard og Hans Peter Hjortkær vedrørende de nordligste 40-50 meter af matr. nr. 18a, ønsker at afstå arealerne til Miljø- og Energiministeriet. Lodsejeren, Mads Henry Nielsen, ønskede endvidere at afstå ca. 0,7 ha beliggende mellem Rammedige og Bøvlingvej.

Den 30. november 1994 fremsendte Skov- og Naturstyrelsen til fredningsnævnet et revideret fredningsforslag. Det fremgår af fredningsforslaget, at baggrunden for det reviderede fredningsforslag er, at Skov- og Naturstyrelsen nu foreslår, at 12,7 ha fredes.

De arealer, der omfattes af fredningsforslaget, overdrages til Miljø- og Energiministeriet. Dele af området er omfattet af bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens kapitel 2 vedrørende fortidsminder. Arealerne skal henligge uden dyrkning, gødskning og anvendelse af kemiske bekæmpelsesmidler. Arealerne må afgræsses eller slås. Der må ikke foretages bebyggelse, opstilles camping-

vogne, telte, møller, master m.v., foretages beplantning, ændringer i terrænet, oplag eller lignende. Der skal være offentlig adgang til arealerne, og der kan etableres en parkeringsplads ved Thorsmindevej. Ejeren af ejendommen matr. nr. 23f skal sikres vejret langs østsiden af diget til Thorsmindevejen. Skov- og Naturstyrelsen kan foretage restaurering af anlægget og etablere information for publikum. Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra ovenstående bestemmelser, når det ansøgte ikke vil komme i strid med fredningens formål.

Det reviderede fredningsforslag vedrører fortsat de matrikelnumre samt lodsejere, der er nævnt i det oprindelige fredningsforslag, der blev sendt til fredningsnævnet den 31. juli 1991. Derudover vedrører forslaget matr. nr. 17a, Den vestlige Del, Dybe, der ejes af Kristen Maagaard.

Efter bekendtgørelse og indkaldelse af de interesserede holdt nævnet den 5. januar 1995 et nyt offentligt møde i sagen med besigtigelse. Skov- og Naturstyrelsen var indstillet på at meddele lodsejeren, Mads Henry Nielsen, en færdselsret over matr. nr. 17f og at forkorte fredningsgrænsen på matr. nr. 18a, den nordlige del af diget, hvorimod Skov- og Naturstyrelsen alene kunne erklære sig indforstået med at overtage spidsen på matr. nr. 31c tilhørende lodsejeren, Johannes Frahm.

Lodsejerne gav udtryk for, at de ønsker at afstå arealer omfattet af fredningsforslaget fremfor at få pålagt en fredningsservitut, og de henstillede, at fredningsnævnet følger Skov- og Naturstyrelsens synspunkter. Lodsejeren, Johannes Frahm, fastholdt dog, at han ønsker at afstå hele matr. nr. 31b, 31c og 32b samt 32c og 33c, således at han afstår fra den nordlige tilkørsel til matr. nr. 32b mod, at fredningsgrænsen går lige over svarende til en udvidelse af fredningsforslaget med 1.000 m². Fredningsforslaget medfører mindre vendeplads for landbrugsmaskiner. Arealet kan fortsat dyrkes, men det er mindre hensigtsmæssigt på grund af tilkørselsforholdene. Det bør endvidere af kendelsen fremgå, at lodsejerne, Gunnar Berthelsen og Mona Bjerregaard Karlsen, har

tilladelse til fornyelse og vedligeholdelse af drænledninger i det fredede område. Lodsejeren, Kaj Andersen, oplyste, at han er imod enhver form for fredning. Gravhøjene vil blive ødelagt, hvis de bliver fredet på grund af offentlighedens adgang dertil. For det tilfælde, at fredningsnævnet vil følge fredningsforslaget, ønsker han at afstå arealet til Skov- og Naturstyrelsen fremfor at få pålagt en fredningsbestemmelse på arealet. En fredning vil imidlertid medføre, at hans mark vil blive skåret i to dele, således at han ikke vil have adgangsforhold til ca. 1,5 ha jord beliggende syd for gravhøjene. Lodsejeren, Mads Henry Nielsen, ønskede, at hans adgangsvej på matr. nr. 23f til matr. nr. 17f bliver bibeholdt i forbindelse med fredningen, at asfalten fra hans ejendom til matr. nr. 17f bliver medinddraget i fredningen, da han tit har problemer med parkering på denne private vej, og at han får adgang til sine bygninger. Lodsejeren, Kristen Maagaard, protesterede mod fredningsforslaget. Der er en trekant syd for hans jord og de to vestlige gravhøje, der nu er inddraget i fredningsforslaget, som tilhører Alex Nielsen. Han foreslog en forhandling med Skov- og Naturstyrelsen om Kaj Erik og Ellen Andersens areal syd for gravhøjene, såfremt fredningsnævnet følger fredningsforslaget.

Skov- og Naturstyrelsen oplyste, at den er indforstået med at inddrage de nævnte 1,5 ha af matr. nr. 23a i fredningsforslaget, og at der vil blive taget hensyn til lodsejeren, Mads Henry Nielsens, færdselsret på matr. nr. 17f fra matr. nr. 23f i forbindelse med den endelige placering af parkeringspladsen på matr. nr. 17f. Derimod fandt Skov- og Naturstyrelsen ikke, at asfalten kan inddrages i fredningsforslaget og henstillede til Mads Henry Nielsen selv at forhandle med amtskommunen om adgangen til den kommende parkeringsplads på matr. nr. 17f. Det er en forglemmelse, at fredningsnævnet ikke har fået meddelelse om, at der i det reviderede fredningsforslag er en yderligere lodsejer, Alex Nielsen. Skov- og Naturstyrelsen fastholdt det reviderede fredningsforslag, herunder at de to yderligere gravhøje beliggende på Kristen Maagaards jord inddrages i fredningen. Skov- og Naturstyrelsen havde ingen interesse i at sikre det offentliges adgang

til den nordlige og den sydlige del af diget. Det offentliges adgang bør begrænses til den centrale del af diget. Det vil ikke være fredningsmæssigt forsvarligt, at staten tillige overtager resten af matr. nr. 31b, 31c og 32b samt 32c og 33c. Skov- og Naturstyrelsen var dog indforstået med, at Johannes Frahm ved fredningen bevarer sin tilkørselsadgang i den nordlige del af denne trekant på matr. nr. 32b. Skov- og Naturstyrelsen ville overveje at foreslå Alex Nielsen at overtage den sydlige del af matr. nr. 23a beliggende syd for gravhøjene mod, at Skov- og Naturstyrelsen overtager den trekant, som styrelsen ved en fejl ikke har oplyst fredningsnævnet om. Skov- og Naturstyrelsen havde ikke bemærkninger til Arne Møller Jensens ønske om fortsat at bo på ejendommen ved statens overtagelse af den.

Ringkjøbing amtskommune ønskede fortsat fredningens egentlige formål fremmet gerne gennem statens overtagelse af arealerne, og det var stadig forudsat, at en eventuel afståelse eller fredning af de overpløjede dele af diget sker i fuld forståelse med lodsejerne.

Lemvig kommune støttede fredningsforslaget, og den så gerne, at fredningen sker i enighed med lodsejerne.

Danmarks Naturfredningsforening støttede, at fredningsforslaget bliver fulgt. Foreningen havde ingen bemærkninger til, at det offentliges adgang bliver begrænset til den centrale del af diget.

Fredningsnævnet overvejede herefter fredningsforslaget og orienterede Skov- og Naturstyrelsen og lodsejerne herom samt anmodede lodsejerne, Kaj Erik og Ellen Andersen samt Kristen Maagaard, om fremsættelse af erstatningskrav. Nævnet modtog herefter den 9. januar 1995 en skrivelse fra lodsejeren, Hans Peter Hjortkær, hvori han foreslog, at fredningsarealet på matr. nr. 18a er 30 meter bredt i stedet for 20 meter bredt, og at der bliver plantet læhegn i stedet for opsætning af dyrehegn. Skov- og Naturstyrelsen meddelte den 23. januar 1995 fredningsnævnet, at et bælte på 20 meter må anses for tilstrækkeligt, og da dette under alle

omstændigheder skal afgræsses, forudsætter det opsætning af dyrehegn. Skov- og Naturstyrelsen meddelte endvidere nævnet, at Klosterhedens Statsskovdistrikt har forhandlet med ejeren af det trekantede areal på ca. 1.400 m², del af matr. nr. 17s, Den vestlige Del, Dybe, Alex Nielsen.

Den 24. januar 1995 afgav Alex Nielsen tilbud på mageskifte af ca. 1.400 m², del af matr. nr. 17s, Den Vestlige Del, Dybe, med ca. 3.700 m², del af matr. nr. 23a, Den Vestlige Del, Dybe, forudsat, at Skov- og Naturstyrelsen afholder samtlige udgifter ved handlens gennemførelse bortset fra eventuelle udgifter til aflysning af pantegæld.

Fredningsnævnet anmodede herefter Skov- og Naturstyrelsen om at udfærdige nyt kort med angivelse af den korrigerede fredningsgrænse samt at udarbejde ny arealangivelse alt under hensyn til det foreslåede mageskifte med en del af matr. nr. 17s, Den vestlige Del, Dybe, tilhørende Alex Nielsen.

Lodsejeren Kristen Maagaards repræsentant meddelte den 2. marts 1995 nævnet, at Kristen Maagaard fortsat protesterer mod, at fredningen udvides til at omfatte de ham tilhørende arealer med 2 gravhøje. Subsidiært ønsker han at bibeholde ejendomsretten over arealet. Hvis ejendomsretten bibeholdes, vil han ikke protestere mod de foreslåede fredningsbestemmelser.

Lodsejerne Kaj Erik og Ellen Andersens repræsentant nedlagde i en skrivelse af 17. marts 1995 til fredningsnævnet påstand om, at fredningen undlades af den del af matr. nr. 23a, som er omfattet af fredningsforslaget, subsidiært at Skov- og Naturstyrelsen tilpligtes at overtage hele deres ejendom, som er berørt af fredningen, bestående af matr. nr. 23a m.fl. og således, at Skov- og Naturstyrelsen bærer alle omkostninger ved erhvervelse af ejendommen gennem normalt skøde eller ekspropriation. Til støtte for den principale påstand gjorde de gældende, at der ikke ses at være nogen reel begrundelse for fredning af det areal, hvorpå gravhøjene er beliggende, da det primære formål med fredningssagen ses

at være at frede det tidligere Rammedige, hvilket kan ske, uden at matr. nr. 23a bliver berørt. Arealet omkring gravhøjene er ikke noget truet område. Gravhøjene med et omkringliggende landbrugsmæssigt areal vil fremstå mindst ligeså attraktivt for beskuerne, som gravhøjene ville i tilfælde af, at det omkringliggende areal udlægges som græs, således som det fremgår af fredningsforslaget. Gravhøjene vil endvidere næppe gennem længere tid kunne tåle offentlig adgang med deraf følgende slitage ved besøgendes bestigning af gravhøjene. Til støtte for den subsidiære påstand gjorde de gældende, at de for mange år siden erhvervede ejendommen i tillid til, at de herlighedsværdier, der blandt andet var forbundet med beliggenheden af gravhøjene, ville være uændret, ligesom man forventede at kunne disponere over hele jordtilliggendet bortset fra den fredningsgrænse, der naturligt fulgte af gravhøjenes beliggenhed på matr. nr. 23a m.v. Ejendommens værdi vil i herlighedsmæssig henseende falde meget betydeligt, hvorfor det findes rimeligt, at Skov- og Naturstyrelsen erhverver ejendommen i sin helhed. Det vil ikke være rimeligt at pålægge dem en så væsentlig indskrænkning i ejendommens jordtilliggende uden at give dem mulighed for at afstå hele ejendommen.

Alex Nielsen meddelte den 26. marts 1996 fredningsnævnet, at han kunne bekræfte, at han er indforstået med, at et areal af matr. nr. 17s, Den vestlige Del, Dybe, inddrages i fredningssagen med henblik på, at der i forbindelse med fredningskendelsen sker mageskifte af hans areal med et areal af matr. nr. 23a, Den vestlige Del, Dybe, som nævnt i hans tilbud af 24. januar 1995.

Fredningsnævnet udtaler:

Da fredningsforslagets formål må anses for at være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 1, har nævnet enstemmigt bestemt, at de på vedhæftede kort markerede arealer af størrelse som angivet på vedlagte lodsejerfortegnelse fredes, idet de pågældende arealer samtidig overdrages til Miljø- og Energiministeriet ved afståelse eller ved mageskifte i forbindelse med fredningen. Fred-

ningsnævnet har i den forbindelse ikke fundet det fredningsmæssigt forsvarligt at overtage hele matr. nr. 23a med bygninger, der ejes af Kaj Erik og Ellen Andersen. Fredningsnævnet har derimod fundet det hensigtsmæssigt at inddrage den del af matr. nr. 23a, Den vestlige Del, Dybe, der er beliggende syd for gravhøjene i fredningen. Fredningsnævnet har endvidere ikke fundet det fredningsmæssigt forsvarligt at medtage resten af matr. nr. 31b, 31c og 32b samt 32c og 33c, Den vestlige Del, Dybe, der ejes af Johannes Frahm, i fredningen, idet nævnet ved at følge fredningsforslaget finder, at lodsejeren ikke stilles i en dårligere situation end hans nuværende for så vidt angår dyrkningsforholdene på dette areal. Fredningsnævnet har endelig fundet det hensigtsmæssigt, at matr. nr. 17a, Den vestlige Del, Dybe, der ejes af Kristen Maagaard, fredes ved afståelse i overensstemmelse med de øvrige berørte lodsejeres arealer, og at bredden på det areal, der fredes af matr. nr. 18a, Ramme Hovedgård, Ramme, og ejes af Hans Peter Hjortkær, fastsættes til 20 meter i overensstemmelse med fredningsforslaget.

For de arealer, der fredes, skal gælde følgende fredningsbestemmelser, idet bemærkes, at dele af arealet er omfattet af bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens kapitel 2 vedrørende fortidsminder:

1.

Arealerne skal henligge uden dyrkning, gødskning og anvendelse af kemiske bekæmpelsesmidler. Arealerne må afgræsses eller slås.

2.

Der må ikke foretages bebyggelse, opstilles campingvogne, telte, møller, master m.v., foretages beplantning, ændringer i terrænet, oplag eller lignende.

3.

Der skal være offentlig adgang til det fredede område med undtagelse af de fredede områder på matr. nr. 18a, 17i, 17q, 17m, 17l, 18b og 23b, Ramme Hovedgård, Ramme, og 31a, 31b, 31c og 32b, Den vestlige Del, Dybe. Der kan etableres en parkeringsplads ved Thorsmindevej på matr. nr. 29b, Den vestlige Del, Dybe, vest for diget i tilknytning til bygningerne på denne ejendom.

4.

Ejeren af matr. nr. 23f, Den vestlige Del, Dybe, har til færdsel med landbrugsmaskiner ret til at bruge den eksisterende indkørsel fra amtsvejen til matr. nr. 17f, Ramme Hovedgård, Ramme. Han har endvidere ret til på samme matrikelnummer at færdes med landbrugsmaskiner øst for graven langs Rammedige til den blinde vej øst for gårdens bygninger samt til at køre igennem diget ad den eksisterende gennemkørsel i skellet mellem matr. nr. 23f og 29b, Den vestlige Del, Dybe.

5.

Ejerne af matr. nr. 17l, 17m, 17q, 18b og 23b, Ramme Hovedgård, Ramme, og matr. nr. 31a, Den vestlige Del, Dybe, har ret til at vedligeholde og forny dræn efter behov.

6.

I forbindelse med at Miljø- og Energiministeriet ved fredningen overtager en del af matr. nr. 23a, Den vestlige Del, Dybe, beliggende syd for gravhøjene, afstås ca. 3.700 m² af denne ejendom til ejeren af matr. nr. 17s, Den vestlige Del, Dybe, mod afståelse af ca. 1.400 m² af denne ejendom til Miljø- og Energiministeriet. Omkostningerne til dette mageskifte afholdes af det offentlige.

7.

Ejeren af matr. nr. 32b, Den vestlige Del, Dybe, bevarer sin overkørsel til matr. nr. 32b, Den vestlige Del, Dybe.

8.

Lodsejer nr. 3, Arne Møller Jensen, bevarer en ret til fortsat at bebo stuehuset på ejendommen matr. nr. 29b, Den vestlige Del, Dybe, i indtil 10 år mod en månedlig leje på 1.000 kr. samt indvendig vedligeholdelse. Lejemålet er uopsigeligt for Miljø- og Energiministeriet i denne periode. Arne Møller Jensen har ret til at opsige lejemålet med 1 måneds varsel.

9.

Skov- og Naturstyrelsen kan foretage restaurering af anlægget og etablere information for publikum.

10.

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra ovenstående bestemmelser, når det ansøgte ikke vil komme i strid med fredningens formål.

Der er under sagen nedlagt følgende erstatningskrav:

Lb. nr. 1: Hans Peter Hjortkær:

Arealerstatning pr. m ²	5,00 kr.
Ulempeerstatning	25.000,00 kr.
Ændring af markkort	2.000,00 kr.

med tillæg af renter samt det offentliges dækning af udgifter til udstykning m.v. i forbindelse med fredningen og sagsomkostninger.

Lodsejeren har særligt for så vidt angår ulem-

peerstatningen anført, at den vedrører ulemper i forbindelse med kileskæring af marken samt fraskæring af ca. 3,4 ha længst mod vest.

Lb. nr. 2: Mads Henry Nielsen:

Arealerstatning pr. m ²	5,00 kr.
Ulempeerstatning	65.000,00 kr.
Ændring af markkort	2.000,00 kr.

med tillæg af renter samt det offentliges dækning af udgifter til udstykning m.v. i forbindelse med fredningen og sagsomkostninger, herunder tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse med deltagelse i fredningsmøder.

Lodsejeren har særligt for så vidt angår ulempeerstatningen anført, at den vedrører ejendomsindskrænkning, ændret adgangsforhold, færdsel tæt op langs ejendommens bygninger samt kile i sin mark på grund af ændret dyrkningsretning.

Lb. nr. 3: Arne Møller Jensen:

Erstatning for afståelse af hele ejendommen uden løsøre, besætning, avl, maskiner o.l.	425.000,00 kr.
subsidiært	350.000,00 kr.
med tillæg af	35.000,00 kr.

til dækning af flytteomkostninger m.v. og med tillæg af renter samt det offentliges dækning af sagsomkostninger, herunder samtlige omkostninger ved overdragelsen af ejendommen i forbindelse med fredningen.

Lb. nr. 4: Kaj Erik og Ellen Andersen:

Arealerstatning pr. ha	70.000,00 kr.
------------------------	---------------

samt det offentliges dækning af sagsomkost-

ninger og øvrige omkostninger i forbindelse med fredningen.

Lodsejeren har nærmere anført, at der er tale om meget attraktiv landbrugsjord med stor bonitet, og at der i forbindelse med arealafståelsen skal gives en eller anden form for ulempeerstatning, da afståelsen går ud over ejendommens herlighedsværdi og kan være til gene for benyttelsen af restejendommen, ligesom Lemvig kommune gennem lang tid i ekspropriationssager har betalt dette beløb pr. afstået ha.

Lb. nr. 5: Johannes Frahm:

Arealerstatning på m ²	5,00 kr.
Ulempeerstatning	20.000,00 kr.
Ændring af markkort	2.000,00 kr.

med tillæg af renter samt det offentliges dækning af sagsomkostninger og øvrige omkostninger i forbindelse med fredningen.

Lodsejeren har for så vidt angår ulempeerstatningen anført, at den vedrører erstatning for ejendomsindskrækning samt gener ved, at offentligheden får adgang direkte op ad bygningerne.

Lb. nr. 6: Peter Smith Knudsen:

Arealerstatning pr. m ²	5,00 kr.
Ændring af markkort	2.000,00 kr.

med tillæg af renter samt det offentliges dækning af sagsomkostninger og øvrige omkostninger i forbindelse med fredningen.

Lb. nr. 7: Gunnar Berthelsen:

Arealerstatning pr. m ²	5,00 kr.
Ændring af markkort	2.000,00 kr.

med tillæg af renter samt det offentliges dækning af sagsomkostninger og øvrige omkostninger i forbindelse med fredningen.

Lb. nr. 8: Mona Bjerregaard Karlsen:

Arealerstatning pr. m ²	5,00 kr.
Ændring af markkort	2.000,00 kr.

med tillæg af renter samt det offentliges dækning af sagsomkostninger og øvrige omkostninger i forbindelse med fredningen.

Lb. nr. 9: Kristen Maagaard:

Arealerstatning pr. m ²	5,00 kr.
Ulempeerstatning	10.000,00 kr.
Ændring af markkort	2.000,00 kr.

med tillæg af renter samt det offentliges dækning af sagsomkostninger og øvrige omkostninger i forbindelse med fredningen.

Lodsejeren har for så vidt angår ulempeerstatningen anført, at den vedrører defigurering af de tilgrænsende arealer.

Skov- og Naturstyrelsen har for så vidt angår arealerstatning henvist til Naturklagenævnets erstatningsafgørelse af 12. juli 1995 vedrørende fredning af områder omkring Gl. Lejre, Lejre kommune, Roskilde amt. For så vidt angår ulempeerstatning har Skov- og Naturstyrelsen vedrørende lodsejer nr. 1, Hans Peter Hjortkær, henstillet, hvorvidt han bør tilkendes en ulempeerstatning på 20.000,00 kr. for forringelse af restejendommen, hvorimod de øvrige krav er bestridt.

Fredningsnævnet udtaler:

Erstatningskravene vedrørende arealerstatning, ændring af markkort, dækning af sagsomkostninger og øvrige omkostninger i forbindelse med fredningen er ikke bestridt, og fredningsnævnet har foranlediget matr. nr. 29b, Den vestlige Del, Dybe, vurderet af en statsautoriseret ejendomsmægler.

Da tilkendelse af et beløb til dækning af flytteomkostninger forekommer rimeligt, da lb. nr. 1, Hans Peter Hjortkørs ejendom må antages at blive forringet i anledning af fredningen, da lb. nr. 2, Mads Henry Nielsen må antages at få færdsel langs sin ejendom i anledning af fredningen, da lb. nr. 5, Johannes Frahm ligeledes må antages at få færdsel tæt på sin ejendom, da fredningen medfører defigurering af matr. nr. 17a, Den vestlige Del, Dybe, der ejes af Kristen Maagaard, og da der ikke findes grundlag for tilkendelse af ulempeerstatning til lb. nr. 4, Kaj Erik og Ellen Andersen, finder fredningsnævnet, at erstatningen for afståelse af arealer, heraf en enkelt ejendom i forbindelse med fredningen kan fastsættes til:

Lb. nr. 1, Hans Peter Hjortkær:

For afståelse af del af	
matr. nr. 18a, Ramme Hovedgård, Ramme	35.000,00 kr.
Ændring af markkort	2.000,00 kr.
Ulempeerstatning	25.000,00 kr.

Lb. nr. 2: Mads Henry Nielsen:

For afståelse af dele af matr. nr. 17f og	
17k, Ramme Hovedgård, Ramme, og 23f, Den	
vestlige Del, Dybe	120.000,00 kr.
Ændring af markkort	2.000,00 kr.
Ulempeerstatning	15.000,00 kr.
Tabt arbejdsfortjeneste	1.498,72 kr.

Lb. nr. 3: Arne Møller Jensen:

For afståelse af matr nr. 29b,	
Den vestlige Del, Dybe	350.000,00 kr.
Flytteomkostninger	35.000,00 kr.

Lb. nr. 4: Kaj Erik og Ellen Andersen:

For afståelse af del af matr. nr.	
23a, Den vestlige Del, Dybe	255.000,00 kr.

Lb. nr. 5: Johannes Frahm:

For afståelse af dele af matr. nr.	
31b, 31c og 32b, Den vestlige Del, Dybe	30.000,00 kr.
Ændring af markkort	2.000,00 kr.
Ulempeerstatning	10.000,00 kr.

Lb. nr. 6: Peter Smidt Knudsen:

For afståelse af del af matr. nr.	
17i, Ramme Hovedgård, Ramme	5.000,00 kr.
Ændring af markkort	2.000,00 kr.

Lb. nr. 7: Gunnar Berthelsen:

For afståelse af dele af matr. nr.	
17q, 17m og 17l, Ramme Hovedgård, Ramme	25.000,00 kr.
Ændring af markkort	2.000,00 kr.

Lb. nr. 8: Mona Bjerregaard Karlsen:

For afståelse af del af matr. nr.	
31a, Den vestlige Del, Dybe, samt dele af matr. nr. 18b og 23b, Ramme Hovedgård, Ramme	80.000,00 kr.

Ændring af markkort 2.000,00 kr.

Lb. nr. 9: Kristen Maagaard:

For afståelse af del af matr. nr.

17a, Den vestlige Del, Dybe 40.000,00 kr.

Ændring af markkort 2.000,00 kr.

Ulempeerstatning 5.000,00 kr.

Til dækning af sagkyndig bistand tilkendes Landbrugets Rådgivningscenter 65.000,00 kr. med tillæg af moms og advokat P. Wisbech Christensen, Lemvig, 7.200,00 kr. med tillæg af moms.

Omkostninger til udstykning m.v. i forbindelse med fredningen afholdes af det offentlige.

Erstatningsbeløbene forrentes fra datoen for fredningsnævnets afgørelse, og indtil erstatningen udbetales, som nedenfor bestemt.

De tilkendte erstatninger og omkostningsbeløb vil i medfør af naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 5, være at afholde af statskassen og af Ringkjøbing amtskommune som nedenfor bestemt.

Overfredningsnævnets kendelse af 5. december 1947 vil samtidig være at ophæve.

T H I B E S T E M M E S :

Fredningen af Rammedige og omgivelser i Ramme, Lemvig kommune, udvides som gengivet på det til denne kendelse vedhæftede kort og i størrelse som angivet i den til denne kendelse vedhæftede lods-ejerfortegnelse og i overensstemmelse med det ovenfor anførte.

I erstatning udbetales til lodsejerne:

Hans Peter Hjortkær 62.000,00 kr.

Mads Henry Nielsen 138.498,72 kr.

Arne Møller Jensen	385.000,00 kr.
Kaj Erik og Ellen Andersen	255.000,00 kr.
Johannes Frahm	42.000,00 kr.
Peter Smidt Knudsen	7.000,00 kr.
Gunnar Berthelsen	27.000,00 kr.
Mona Bjerregaard Karlsen	82.000,00 kr.
Kristen Maagaard	47.000,00 kr.

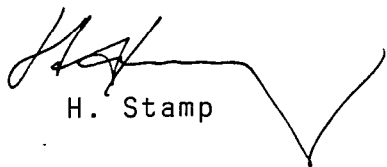
Erstatningsbeløbene forrentes fra denne kendelses dato og indtil erstatningerne udbetales med en årlig rente, der svarer til Danmarks Nationalbanks diskonto.

Til dækning af sagkyndig bistand udbetales til Landbrugets Rådgivningscenter 65.000,00 kr. med tillæg af moms og til advokat P. Wisbech Christensen, Lemvig, 7.200,00 kr. med tillæg af moms.

Omkostninger til udstykning m.v. i forbindelse med fredningen afholdes af det offentlige.

Fredningsnævnet anbefaler, at de tilkendte erstatnings- og omkostningsbeløb i overensstemmelse med Skov- og Naturstyrelsens skrivelse af 15. juli 1994 afholdes af statskassen med 9/10 og af Ringkjøbing amtskommune med 1/10.

Overfredningsnævnets kendelse af 5. december 1947 ophæves.

H. Stamp

Hartvig Kristensen

Chr. Futtrup-Sørensen

Afgørelsen skal forelægges Naturklagenævnet, jfr. naturbeskyttelseslovens § 42.

Denne afgørelse kan jfr. naturbeskyttelseslovens § 43 inden for 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages skriftligt til Naturklagenævnet, Vermundsgade 38 B, 2100 København Ø, af

- 1) ejere og brugere af ejendomme, der helt eller delvis er omfattet af fredningen,
- 2) enhver, der under sagen har givet møde for fredningsnævnet eller fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse,
- 3) statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget, samt
- 4) organisationer m.v., som antages at have en væsentlig interesse i forslaget.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT, den 21. oktober 1996

P.n.v.

H. Stamp

Ejer- og matrikelfortegnelse mv.

(hvor intet andet er anført er postnummeret 7620 Lemvig).

nr.	Matr.nr	ejer.	areal (ha)	bemærkninger
1	18a, Ramme Hovedgård.	H.P. Hjortkær Hjortkærvej 4	0,7	agerjord, over overpløjet dige
2.	17f og 17k Ramme Hovedgård og 23f, Den Vestlige del Dybe	Mads Henry Nielsen Bøvlingvej 93	2,4	eksisterende dige og agerjord omkring høje
3.	29b, Den vestlige Del, Dybe	Arne Møller Jensen Thorsmindevej 4	2,6	hele ejendommen
4.	23a, Den Vestlige Del, Dybe	Kaj E. & Ellen Andersen Pugholmsvej 11	5,1, heraf afstås 0,38 ha til lb.nr. 10. Til rest 4,72	agerjord omkring høje
5.	31b, 31c og 32b, Den Vestlige Del, Dybe	Johannes Frahm Peterstoft 2	0,6	agerjord langs skeldige og afskåret agerjord
6.	17i, Ramme Hovedgård, Ramme	Peter Smidt Knudsen Bøvlingvej 83.	0,1	agerjord langs skeldige
7.	17q, 17m og 17l, Ramme Hovedgård, Ramme	Gunner Berthelsen Bøvlingvej 81	0,5	agerjord langs skeldige

8.	31a, Den Vestlige Del, Dybe samt 18b og 23 b, Ramme Hovedgård, Ramme	Mona Karl- sen. Tjørnevej 93. 7500 Hol- stebro	1,6	agerjord omkring overpløjet dige samt afskåret agerjord
9.	17a, Den Vestlige Del, Dybe	Kr. Maa- gaard Pugholms- vej 23	0,8	agerjord omkring høje
10.	17s, Den Vestlige Del, Dybe	Alex Niel- sen Pederstoft 10, Dybe	0,14	agerjord ved høje

Ialt

14,17 ha.

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

Herning, den 28. august 2000
R.A.F. 68/00

Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

29 AUG. 2000

Klosterhedens Statsskovdistrikt er d.d. tilskrevet således:

"Klosterhedens Statsskovdistrikt, Gammel Landevej 35, Fabjerg, 7620 Lemvig, ansøger om tilladelse til at etablere en P-plads ved østsiden af Rammedige. – R.A.F. 169/91 – Rammedige.

Efter en besigtigelse den 3. august 2000, hvori foruden nævnet deltog repræsentanter for Ringkjøbing amt, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet Skov- og Naturstyrelsen, Kulturhistorisk kontor v/ Berit Pauly samt ansøgeren, Skov- og Naturstyrelsen, Klosterhedens Statsskovdistrikt, skal nævnet i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 meddele tilladelse til etablering af parkeringsplads på arealet mellem Thorsmindevej og diget samt til udvidelse eller flytning af indkørslen fra Thorsmindevej mod nord, så parkeringspladsen kan benyttes af busser, da dette ikke er i strid med fredningens formål.

Tilladelsen gives på vilkår,

- at der ikke senere etableres en parkeringsplads på ejendommen matr. nr. 29 b, den vestlige del, Dybe,
- at der er en afstand fra parkeringsarealet til voldgraven på mindst to meter og en klar afgrænsning, så der ikke er risiko for at køre ned i voldgraven,
- at skilte kun udføres i lav højde, således at de ikke rager op og skæmmes udsynet, samt
- at der gives Holstebro museum lejlighed til at være til stede, når muldjorden fjernes samt at få mulighed for at undersøge stedet nærmere, hvis museet finder dette nødvendigt.

Nævnet har navnlig lagt vægt på, at en parkeringsplads øst for diget virker mindre skæmmende end på arealet vest for diget med gravhøje, som nævnt i fredningen. Endvidere undgås en udvidelse af gennemskæringen af diget. Da den eksisterende indkørsel muligt ikke kan anvendes af busser især fra nord, anses en udvidelse af indkørslen eller eventuelt en flytning mod nord for nødvendig. Dette vil ikke kunne skæmme det indtryk af diget og arealerne, besøgende får.

Da den i fredningen nævnte placering af parkeringsplads på matr. nr. 29 b, den vestlige del, Dybe, herefter bliver overflødig, gives tilladelsen også på vilkår, at placeringen her opgives. Nævnet finder det naturligt, om der sker en retablering af arealet, når den tidligere ejers lejeaftale ophører, således at bygningerne og bevoksningen fjernes.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra tilladelsens meddelelse, jfr. Naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Afgørelsen kan efter lov om Naturbeskyttelse, § 78, stk. 3, jfr. § 87 inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages til Naturklagenævnet.

RETTE I HERNING, 2. AFDELING

Nygade 1-3, 7400 Herning

Tlf. 9722 22 00

E-mail: f-naevn@get2net.dk

121111-0010
58

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

Klagen skal indgives skriftligt til dette fredningsnævn på den nedenfor anførte adresse.

En tilladelse må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Er klage iværksat, kan tilladelsen ikke udnyttes, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

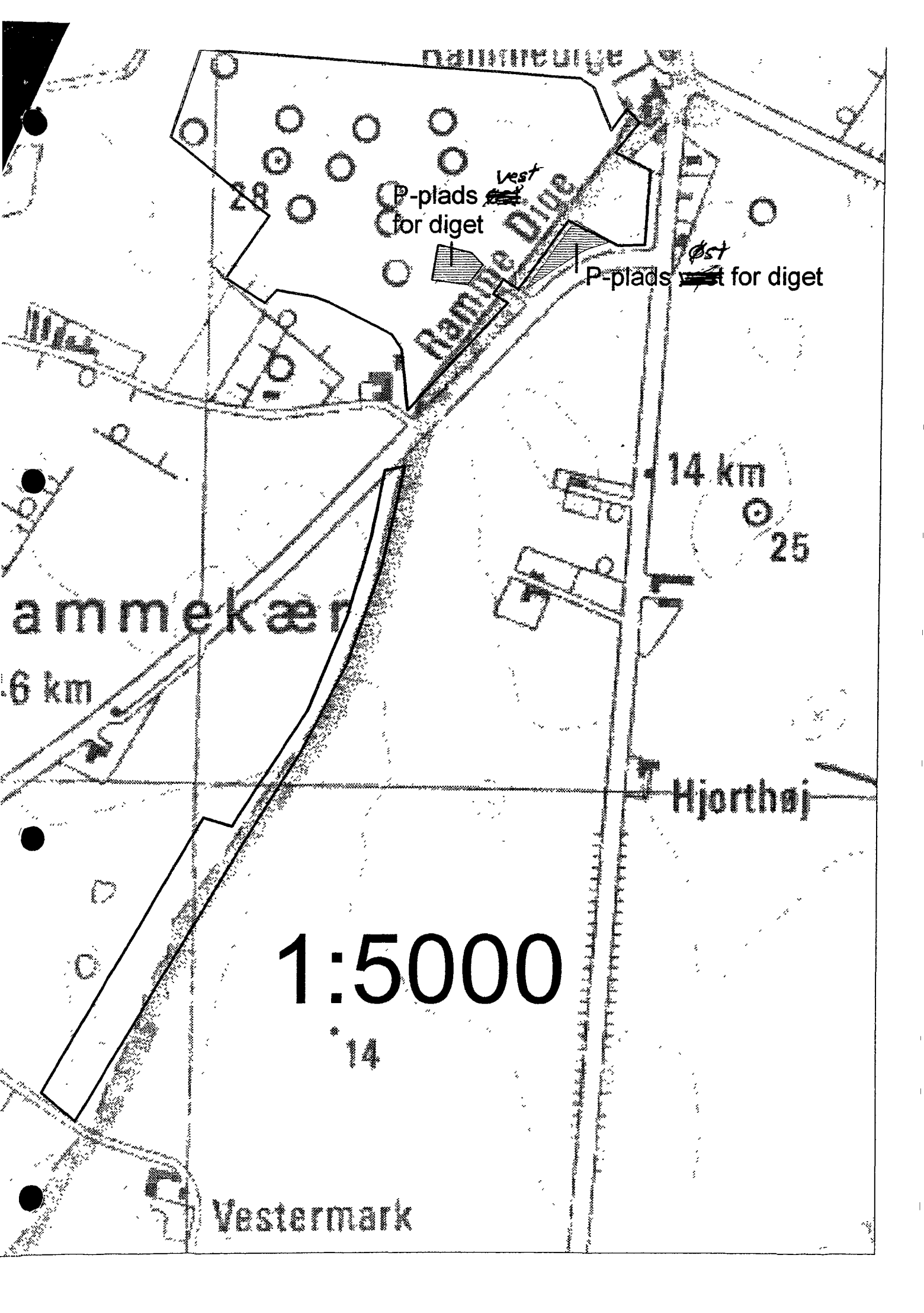
Det bemærkes, at ansøgeren ikke herved er fritaget for at søge eventuelle andre tilladelser, som lovgivningen måtte kræve.

Med venlig hilsen

H. Stamp”

hvilket herved meddeles til Deres orientering.

H. Stamp

Rønde Dike

28

Vest
P-plads for diget

Øst
P-plads for diget

14 km

25

ammekær

16 km

Hjorthøj

1:5000

14

Vestermærk

REG. NR.

789200

Skov- og Natur

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

SCANNET

Herning, den 7. september 2001
R.A.F. 169/91

Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

R.A.F. 169/91 – Fredning af Rammedige og omgivelser ved Ramme i Lemvig kommune,
Ringkjøbing Amt.

Vedlagt fremsendes til orientering kopi af skrivelse af 3. september 2001 fra Tinglysningskontoret i
Lemvig til Fredningsnævnets for Ringkjøbing amt til orientering.

Med venlig hilsen

Grethe Møller
ktfm.

Skov- og Naturstyrelsen
J.nr. SN 2001 - 1211/11-0002
Akt. nr. 4 Bil. 1

RETEN I HERNING, 2. AFDELING

Nygade 1-3, 7400 Herning

Tlf. 97 22 22 00

E-mail: f-naevn@get2net.dk

Retten i Lemvig

Fredningsnævnet for Ringkjøbing Amt
Retten i Herning
Nygade 1-3
7400 Herning

04 SEP. 2001
Retten i Herning

Tinglysningsafdelingen
Østerbrogade 35 B
7620 Lemvig

Tlf. 97 82 14 77
Fax 97 82 28 73

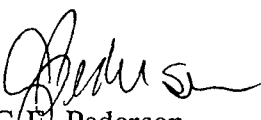
3. september 2001

Att: H. Færmann. Deres j.nr. R.A.F. 169/91.

Vedr. matr.nr. 17A mfl., Den vestlig del, Dybe, meddeles herved, at ekspropriationsfortegnelse på ejendommen er slettet efter at fristen er udløbet. Der er ikke sket matrikulære ændringer på ejendommen i henhold til Kort- og Matrikelstyrelsens skrivelse af 09.03.2001, der omfattede ekspropriationsfortegnelsen iøvrigt.

Kopi af tinglysningsgenparten vedlægges.

Venlig hilsen
f. RETTEN I LEMVIG

G.F. Pedersen
ktfm.

J nr SN 2001 - 1211/11 - 002

11 SEP. 2001

akt nr 4

*** * ***
* * *
* * ***
* * * Retten i Lemvig
* *** *** Tinglysningsafdelingen

Akt.nr.:
F 112

Påtegning på byrde

Vedrørende matr.nr. 17 A m.fl., Den Vestlige Del, Dybe

Ejendomsejer: Kristen Maagaard

Lyst første gang den: 17.06.1999 under nr. 7612

Senest ændret den : 20.09.2000 under nr. 7714

Frist for udstykning mv forlænges hermed til 01.04.2001

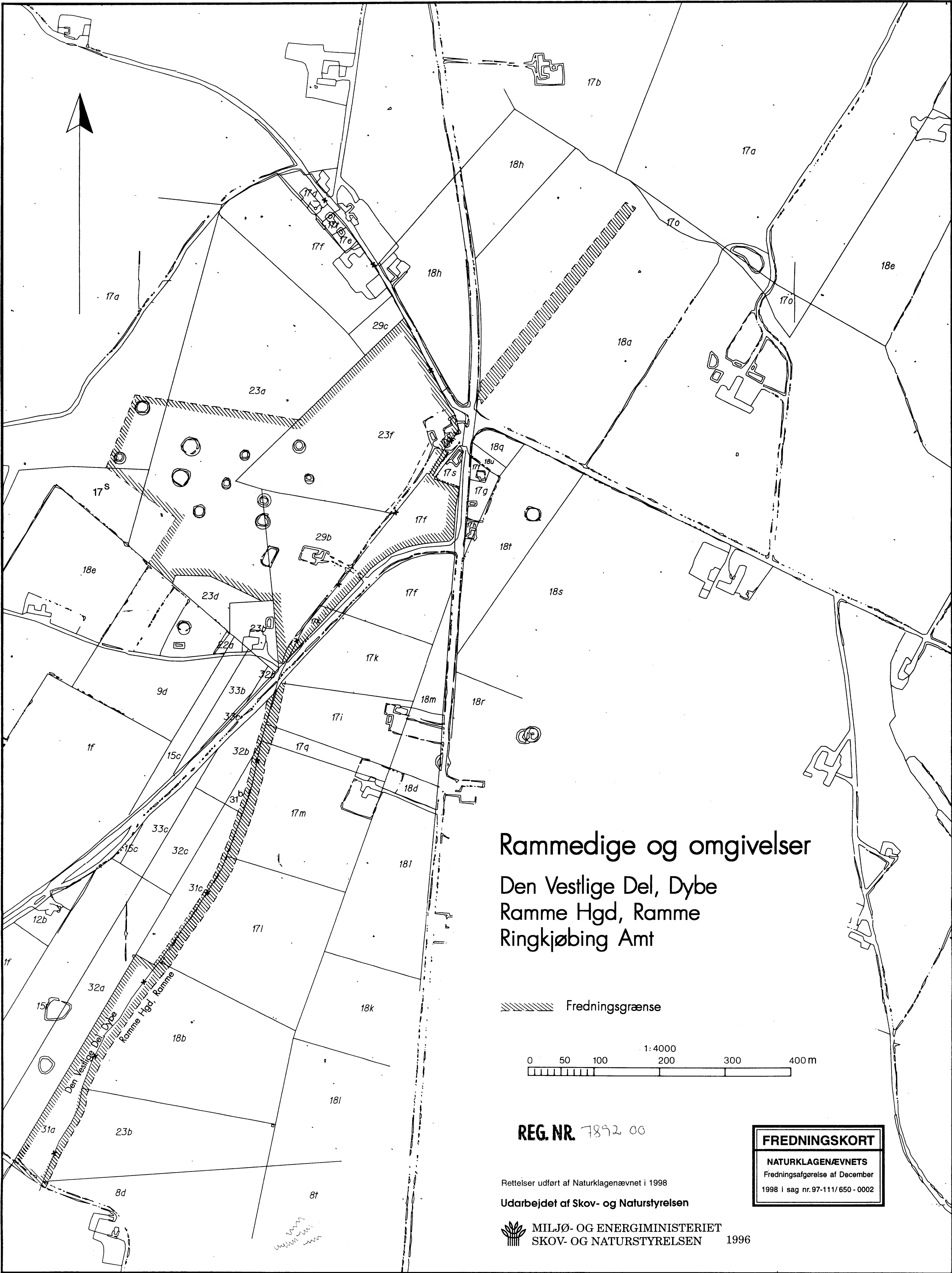
Dokumentet vil blive slettet ved fristens udløb, medmindre det
forinden er modtaget til endelig lysning

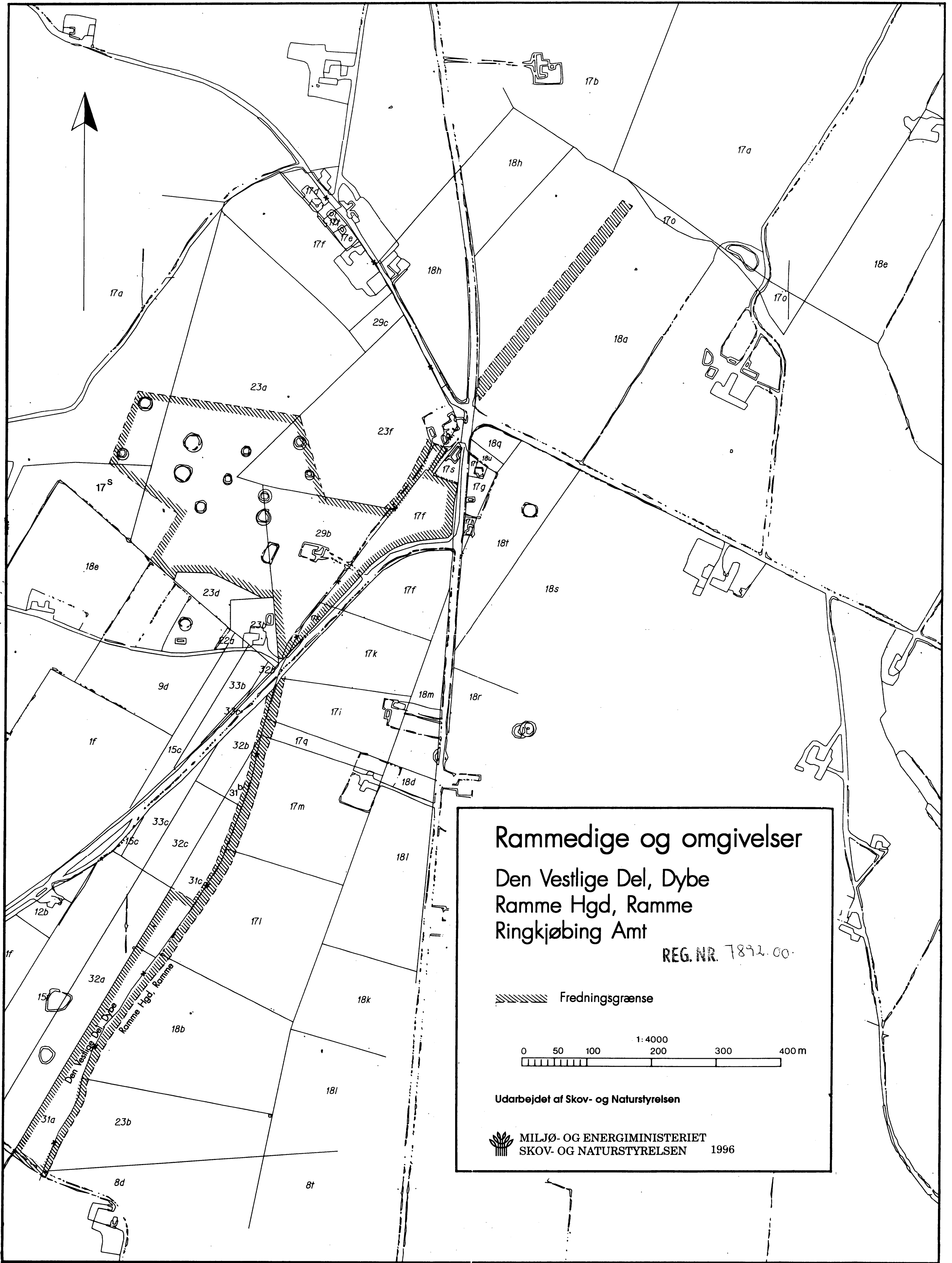
Foranstående retsanmærkning annulleres

Retten i Lemvig den 26.09.2000

Grethe Pedersen

KORT>

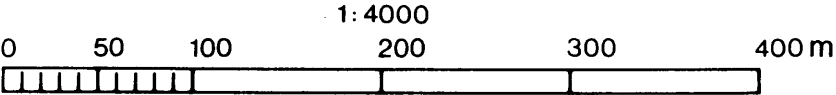

Rammedige og omgivelser

Den Vestlige Del, Dybe
Ramme Hgd, Ramme
Ringkjøbing Amt

REG. NR. 7892.00

Fredningsgrænse

Udarbejdet af Skov- og Naturstyrelsen

MILJØ- OG ENERGIMINISTERIET
SKOV- OG NATURSTYRELSEN 1996

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 07892.00

Dispensationer i perioden: 26-03-2001 - 01-11-2001

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

Herning, den 26. marts 2001

R.A.F. 3/01

Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

27 MRS. 2001

Lemvig kommune er d.d. tilskrevet således:

"Lemvig kommune, Rådhusgade 2, 7620 Lemvig, ansøger om tilladelse til at etablere en vandforsyningsledning fra Lomborg til Dybe og Fjaltring med delepunkt ved Rammedige. – R.A.F. 169/91 – Rammedige.

Ringkjøbing amt har den 17. januar 2001 på vegne Lemvig kommune søgt om tilladelse til at krydse det fredede areal ved Rammedige to steder med en vandforsyningsledning.

Ringkjøbing amt anbefaler ansøgningen.

Projektet har været forelagt Skov- og Naturstyrelsen, Naturbeskyttelseskontoret, der den 7. marts 2001 har sendt sine bemærkninger til fredningsnævnet. Det fremgår heraf, at styrelsen ønsker, at der skal stilles særlige vilkår for en tilladelse.

Sagen er behandlet af nævnets formand alene efter § 9, stk. 4 i forretningsordenen for Fredningsnævn.

Jeg skal hermed på nævnets vegne i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 meddele tilladelse til det ansøgte, således at der må føres en vandforsyningsledning hen over det fredede areal to steder. Tilladelsen gives på vilkår,

- at ledningen føres, som vist på vedhæftede rids,
- at kommunen ved gennemskæringen af den sydlige del af diget skyder vandledningen under diget i en dybde af mindst 2 meter under jordoverfladen,
- at der under nedgravningen af ledningen i den nordlige del af fredningen gives Holstebro museum lejlighed til at følge gravearbejdet og i det omfang, museet finder det nødvendigt, at foretage registreringer af anlægget, ligesom museets udgifter i forbindelse med registreringen afholdes af Lemvig kommune, samt
- at der sker en fuldstændig retablering efter anlægsarbejderne.

Hvis tilladelsen ikke udnyttes inden 3 år fra denne godkendelse, bortfalder tilladelsen jfr. Naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Det skal fortsat bemærkes, at ansøgeren ikke herved er fritaget for at søge eventuelle andre tilladelser, som lovgivningen måtte kræve.

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

Afgørelsen kan efter lov om Naturbeskyttelse, § 78, stk. 3, jfr. § 87 inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages til Naturklagenævnet.

Klagen skal indgives skriftligt til dette fredningsnævn på den nedenfor anførte adresse.

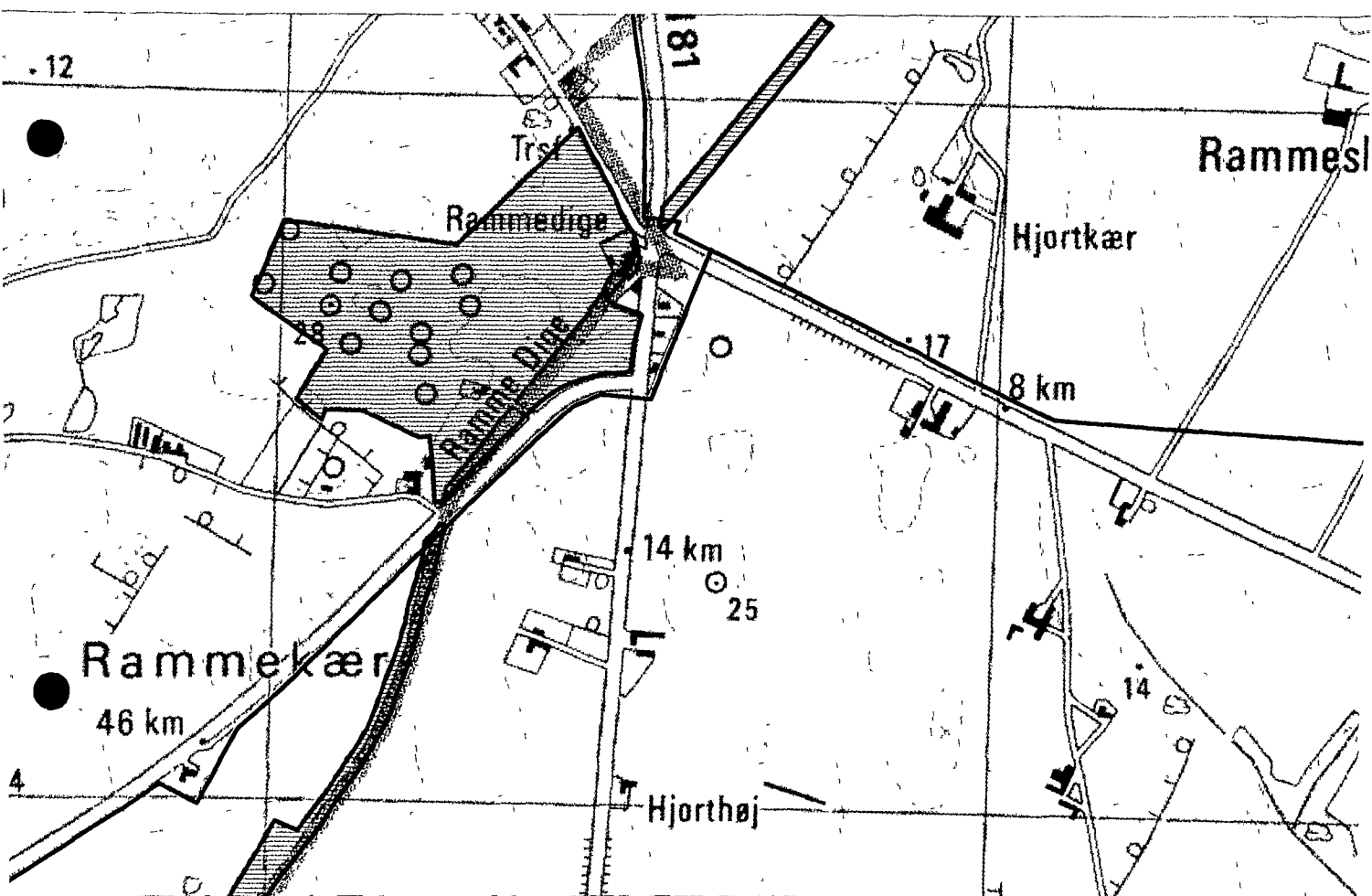
Med venlig hilsen

H. Stamp"

hvilket herved meddeles til Deres orientering.

H. Stamp

/grm

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

SCANNET

Herning, den 1. november 2001

R.A.F. 70/01

Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
- 5 NOV. 2001

Holstebro Museum er d.d. tilskrevet således:

"Holstebro Museum, Museumsvej 2, 7500 Holstebro, ansøger om tilladelse til at foretage en arkæologisk undersøgelse på et område af ca. 50 m x 25 m langs voldgravens østside. – R.A.F. 169/91 – Rammedige.

Ved Naturklagenævnets afgørelse af 11. december 1998 blev Rammedige og omgivelser ved Ramme fredet. Formålet er beskrevet således: "*Fredningen har til formål at sikre og forbedre områdets landskabelige, kulturhistoriske og rekreative værdier, herunder at bevare området som åbne arealer uden bebyggelse, beplantning eller lignende, der kan skæmme udsigten til og fra højene og diget.*"

Fra Holstebro Museum er modtaget en ansøgning om tilladelse til udgravning nord for parkeringspladsen øst for diget. I forbindelse med anlæg af parkeringspladsen fandt man spor efter et palisadehegn og vil gerne have dette nærmere undersøgt.

Ringkjøbing Amt, der har fået ansøgningen forelagt, har ikke indvendinger mod det ansøgte.

Sagen er behandlet af nævnets formand alene efter § 9, stk. 4 i forretningsordenen for Fredningsnævn.

Jeg skal hermed på nævnets vegne i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 meddele tilladelse til det ansøgte, idet dette ikke er i strid med fredningens formål. Jeg har især lagt vægt på, at det i fredningens formål er anført, at fredningen også har til formål at sikre og forbedre områdets kulturhistoriske værdier.

Tilladelsen gives på vilkår,
at voldgraven ikke bliver berørt, og
at der sker en fuldstændig retablering efter endt undersøgelse.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra tilladelsens meddelelse, jfr. Naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Afgørelsen kan efter lov om Naturbeskyttelse, § 78, stk. 3, jfr. § 87 inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages til Naturklagenævnet.

Klagen skal indgives skriftligt til dette fredningsnævn på den nedenfor anførte adresse.

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

En tilladelse må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Er klage iværksat, kan tilladelsen ikke udnyttes, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Det bemærkes, at ansøgeren ikke herved er fritaget for at søge eventuelle andre tilladelser, som lovgivningen måtte kræve.

Med venlig hilsen

H. Stamp”

hvilket herved meddeles til Deres orientering.

H. Stamp

Herning, 4. april 2022

FN-MJV-41-2021

Lemvig Kommune
Inger.hejlesen@lemvig.dk

Ansøgning om dispensation til opstilling af lætelt til heste på Bøvlingvej 93, Rammedige, 7620 Lemvig – R.A.F. 169/1991 – Rammedige og omgivelser.

Lemvig Kommune har på vegne foreningen Får til Kanten, søgt om tilladelse til inden for fredningen ”Rammedige med omgivelser”, at opstille et lætelt ved Rammedige, Bøvlingvej 93, matr. nr 17k, Ramme Hgd., Ramme og 31d, Den Vestlige Del, Dybe, som Naturstyrelsen ejer.

Ansøgningen

Det fremgår af ansøgningen, at arealet afgræsses af ponyer, men at der ikke er tilstrækkeligt læ for ponyerne i vintersæsonen til at kunne overholde dyreværnsloven.

Foreningen, som forestår dyreholdet, ønsker derfor at opsætte et ca. 15 m² garagetelt i vinterhalvåret. Teltet skal være på arealet i ca. to måneder inden for perioden fra den 1. november til den 1. april, hvorefter teltet nedtages og fjernes.

Teltet ønskes placeret i den nordlige spids ud mod Thorsmindevej.

Fredningen

Af Naturklagenævnets afgørelse af 11. december 1998 fremgår om fredningens formål:

Fredningen har til formål at sikre og forbedre områdets landskabelige, kulturhistoriske og rekreative værdier, herunder at bevare området som åbne arealer uden bebyggelse, beplantning eller lignende, der kan skæmme udsigten til og fra højene og diget.

Af fredningsbestemmelserne fremgår:

§ 2: Arealernes drift

Arealerne skal henligge uden dyrkning, gødskning og anvendelse af kemiske bekæmpelsesmidler. Arealerne må afgræsses eller slås.

§ 3: Bebyggelse og anlæg

Der må ikke opføres bebyggelse, opstilles campingvogne, telte, master m.v., foretages beplantning, ændringer i terrænet, oplag eller lignende.

Natura 2000

Området er ikke Natura 2000 område.

Fredningsnævnets sagsbehandling

Fredningsnævnet har holdt besigtigelse den 23. marts 2022.

Til stede var, foruden nævnet:

Nina Svanborg, Lemvig Kommune

Inga Hejlesen, Lemvig Kommune og Danmarks Naturfredningsforening

Nina Svanborg redegjorde for ansøgningen og foreviste, hvor læteltet ønskes placeret.

Nina Svanborg forklarede, at området omkring diget skal vedligeholdes for at holde diget frit for uønsket vegetation, hvilket kan ske ved afgræsning. Der har tidligere været får på arealet, men det er ikke længere tilladt på grund af, at der kan være ulve i området. De kan så i stedet bruge ponyer. Der er ikke adgang til vand og strøm, så det er besværligt at have dyrene på arealet om sommeren.

De ønsker derfor at sætte dyrene på græsset om vinteren. Det har flere positive sideeffekter. Det har en gavnlig effekt på biodiversiteten, da der så kommer flere blomster om sommeren, lige som det er bedre, at der ikke er dyr i indhegningen, når folk går tur på arealet i sommerhalvåret.

Det er blevet et lovkrav, at der skal være afskærmning til dyr, til dyr, der er sat ud til naturpleje. De er derfor nødt til at have et lætelt, selvom ponyerne formentlig ikke vil bruge det. Ponyerne står ude i storm og regn. De behøver måske heller ikke 15 m². Teltet er 2,5 meter højt. Det vil skulle bruges et par måneder i vinterhalvåret fra november til april og vil blive taget ned, når det ikke anvendes.

De har valgt det sted på arealet, hvor et telt er mindst synligt op mod vejen. De kan ikke placere det i den anden ende af arealet, da der ikke er offentlig kørevej ind til arealet, hvor der ligger en privat ejendom, og da arealet der er mere åbent og udsat for vind.

Inger Hejlesen for Danmarks Naturfredningsforening havde ingen bemærkninger til det ansøgte.

Fredningsnævnets afgørelse.

Fredningsnævnet har efter votering truffet følgende afgørelse:

Fredningsnævnet meddeler i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, og 2, dispensation til at opstille et ca. 15 m² garagetelt i den nordlige spids mod Thorsmindevej i en periode på ca. to måneder inden for perioden fra den 1. november til den 1. april, hvorefter teltet skal nedtages og fjernes.

Fredningen har til formål at sikre og forbedre områdets landskabelige, kulturhistoriske og rekreative værdier, herunder at bevare området som åbne arealer uden bebyggelse, beplantning eller lignende, der kan skæmme udsigten til og fra højene og diget.

Fredningsnævnet vurderer, at det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål. Nævnet har lagt vægt på, at det er et lovkrav, at der er læ for dyrene om vinteren, og at dyreholdet til afgræsning understøtter fredningens formål om at bevare området som åbne arealer uden beplantning eller lignende, der kan skæmme udsigten til og fra højene og diget.

Fredningsnævnet har endvidere lagt vægt på, at teltet bliver placeret i en lavning på arealet, hvor det ikke skæmmer udsigten unødigt.

Ingen interessegrupper har haft indvendinger mod projektet.

Arealet er ikke beliggende i et Natura 2000 område. Fredningsnævnet vurderer på baggrund af projektets omfang og karakter, at projektet ikke kan indebære forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som de nærmestliggende Natura 2000 områder er udpeget for.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Med venlig hilsen

Joy Winter